

Serokê Giştî yê
HADEP'ê
Murat Bozlak

Biingeha hemû
pîrsotirakan
kêşeya Kurdî ye

Î ro wekî hûn jî dizanin li Tirkîyeyê 10 hezar girtiyên siyasî hene. Sendikavan hene, parêzer hene, rojnamevan û nivîskar hene, polîtîkvan û mafparêz hene. Heger îro 11 HADEP'î hatibin berdan, ev nayê wê maneyê ku dewlet ber bi demokratbûnê ve gavan diavêje. Ji bo vê pîrsê ku em bibêjin "Erê Tirkîye gavên ber bi demokrasiyê ve diavêje" divê xebatên berfireh bîn kirin "efûya giştî" bê rojevê û 10 hezar girtiyên siyasî bêne berdan. Ji ber vê yekê jî em jî berdana xwe re nabêjin nermahî û gavavêtin.

RÛPEL 8-9

- **Ji devê** BEDRÎ BÖZKUŞÊ **ku bûyer jiyaye "Qetliama Girtîgeha Amedê"** Rûpel 3
- **Hevpeyvîna** M. AKSOY **digel Serokê İHD'ya Amedê Mahmut Şakar bi sernavê "Pîrsotirêka kurd heta çareser nebe mafên mirovan wê bê bînpêkirin"** Rûpel 16
- **AMED TÎGRÎS li ser gerîlayên Tupac Amaru nivîsî "Govenda kurdan û futbola amerîkiyên latînî"** Rûpel 7

NAVEROK

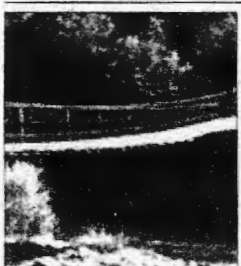
4

Lemê Pêrt: Li pişt tîlên rasayî pîrozkirina cejna Qurbanê

7

Sevda Eldemir: Gel li saziyên xwe yên neteweyî cejna xwe pîroz dike

10

Çend helbest ji girîgehê

Ji Xwendevanan

BI destpêka tekoşîna azadiyê em hêdî hêdî hinî xwedî derketina li nasnameya xwe bûn. Bingeha netewebûnê jî ziman e. Bêziman neteweyî nabê. Ji bo vê jî rêxistinên neteweyî yên ku navên wan jî bi zimanê me ye yek bi yek tên sazîkirin. Lê xeberên li ser ziman, çand tên kirin. Di vî warî de gelek berhemên heja tên çapîkirin.

Tîştê min hêrs dike, hê jî hin nexweşiyên di nav me de berdewam in. Di hinek bernameyên MED-TV'yê de hin "mezînen me" kurdan derdikevin û dibêjin ku "ew nikarin xwe bi kurdî baş "ifade" bikin jî bo wê jî ew dixwazin bi tirkî biaxivin." Em temaşevan jî, wan bi balda li gûhdaridîkin ka ew camêr wê çawa tiştên zanîyari û feylesofî bîhêjin û wan tiştan hinî me bikin. Ew heval ku di nav ew qas xeber û tekoşînê de ne û nikarin wan tiştên "ramîyîya rojane" jî bi zimanê xwe bibêjin.

Gelek jî wan axîfgeran jî, li welat mezînbûnê û zimanê xwe jî, berî tirkî hîn bûn. Ew bi zimanê xwe napeyivîn jî ber ku ew nikarin hevokên diav û dirêj çêbikin. Hevokên xwe nikarin binexşinin bi biwêjine wekî "gerçeklik" hwd.

Ey nexweşî jî me re jî çepgirên tirk maye. Divê em xwe jî wan nexweşiyên rizgar bikin, bi zimanê xwe hemû jiyan û ramanên xwe derbibin. Di nivîs û axaftinên serokatîyê de jî tê ditin ku, em bi zimanê xwe karin her tiştê xwe binivîsîn.

MAMOSTE DILGES

W Hehecik, zarokên kurd û rojnamegeriya kurdî

SAMÎ TAN

Heftaya çûyî bi rojên taybet derbas bû, pêşî cejna qurbanê, piştî cejna zarokên tirk û cejna rojnamegeriya kurdî. Her gel li gorî dab û nêrîtên xwe cejnên xwe pîroz dikin. Lê wekî her tiştî di vî karî de jî rayedarên tirk ji edetê der in. Serokwezîrê tirk cara 25'an bû hecî, heta bigihê neviyê xwe yî nizamî çend mehî jî kir hecî. Bi hezaran misilmanên jidil hene ku ji ber xizaniyê bi hesretê hecîbûnê diçin gorê, lê zar û zêçên Erbakan bêhemdî ji kîsê QralFahd bûn hecî. Ya Erbakan jî ji hehêcîkan derbaş bû. Ew her sal bi hatina cejnê re ber û baskan li balafira xwe ya taybet dixê, diçe hecê.

Li gorî baweriya îslamî kesên ku dibin hecî ji gunehên xwe paqij dibin, lê dema ew guneh bînin dubarekirin, bi çûna hecê dîsa ew guneh ji holê radibin? Bersîva vê yekê anca xalimên olî bizanibin. Di nav gel de jî bo Erbakan "li ser lingekî deh derewan dike" tê gotin. Heke wisa be,

ger Erbakan bibe hehecik jî nikare gunehên xwe bide efûkirin.

Li aliyê din kesekî ku xwediyê baweriyekê be, (êdî ew bawerî dibê, ew zane) divê nehêle ku kes heqaretê li baweriya wî bike. Lê me dît ku generalekî tirk heqaret li Erbakan kir û wî jî bo xatirê parastina desthilatîya bêdesthilatî dengê xwe nekir.

Rewşa mebûs û rêveberên Partiya Refahê dida zanîn ku li hemberî artêşê bi awayê ku tirk dibêjin "stûyê wan jî mû ziravtir e." Lewre jî li Mekeyê bi girî dijê xwe rihet kirin, gir û kîna di dilê xwe de vala kirin, bi gotineke din deşarj bûn, lê em bawer in ku ji gir û kîna wan a li dijî gelê kurd tiştêk kême nebûye.

Heke ne wisa bûya wê bihiştana ku zarokên kurd jî bi nasnameya xwe beşdarî pîrozbahiyên "Cejna Zarokan" bibin, li ser gelê kurd nedikirin ferz ku ew beşdarî pîrozbahiyên wan bibin û zarokêkî kurd bi panzerên xwe nediperçiqandin.

Ji bo me rojê ku bi qasî van rojên navbirî girîng, salvegera 99'an a weşandina rojnameya yekemîn a kurdan Kurdistanê ye. Wekî tê zanîn ew rojname di 22'yê avrêla 1898'an li Qahireyê dest bi weşanê kiriye. Lê mixabin derdorên kurd, di serî demê rojnamegerên kurd (bi taybetî jî Yekîtiya Rojnamevanên Kurdistanê) jî bo pîrozkirina vê rojê tu çalakî li dar nexist. Bi tenê di rojnameya Demokrasiyê de li ser vê mijarê rêzênivîsek derket. Tê bîrname ku sala çûyî li NÇM'ê bi beşdarîya nûnerên gelek weşanên kurdan semînerê çêbûbû, li wir hin tiştê hatin gotin, lê kes li ser gotina xwe nema. Di vê semînerê de hatibû gotin ku sedsaliya vê rojê wekî sala rojnamegeriya kurdî bê daxuyandî û bi çalakiyên cur bi cur bê pîrozkirin. Lê heke ev helwesta heyî bidome, wê sedsaliya destpêka rojnamegeriya kurdî jî bi vî awayî, bêdeng derbas bibe. Ji bo ku rê li ber vê yekê bê girtin, pêwîst e Yekîtiya Rojnamevanên Kurdistanê dest bibe xwe, her wiha divê rojnamevanên ku li welêt û li metropolên tirkan rojnamegeriyê dikin, li çand û zimanê xwe veşerin, li ser bingeha pişeyî rêxistinî xwe ava bikin.

Qetlîam û nalet

Xortê kurdê ke kişay sereyê ci cikardî, pa wêney antî. Êkê keynekî bî, ê kerdî vit û viranî û heweyan rê tecawîz kerdî û kerdî panzerana sûkan miyan de çarnay (geyreynay) koyî, rezî, bostanî, meşey, dewî û sûkî nêverday bombey bî û veşyay; welatê kurdan ci rê kerd cehnem.

mî virazyay û nezdiyê pansey kurdî kişay. Fina (ancî) Sêwaz de 37 roşnikarî û hunermendî çimandê Dewlet ver de weş weş veşyay. Nê qetlîam wina ramit: Bado Serekomar Turgut Özal mard, Süleyman Demirel bi serekomar, Tansu Çiller jî bi Serokwezîra Tirkîyeyê.

O-roja tepya bê kurdan kiştin, bê dewan û sûkanê kurdan veşnayen, hema hema teva nêbi. Jew kurdî kiştina nêmendî, guniya kurdan şimye, zek kergî bibiryê, kurdî biryay. Zek marî bikşê, kurdî kişay, zek awk birşiyê guniya kurdan rişyê. Goşan û zincan (pîrnikan) de kurdana koleksiyon û fizbey virazyay. Hendayê jî nêbi, xortê kurdê ke kişay sereyê ci cikardî, pa wêney antî. Êkê keynekî bî, ê kerdî vit û viranî û heweyan rê tecawîz kerdî û kerdî panzerana sûkan miyan de çarnay (geyreynay) koyî, rezî, bostanî, meşey, dewî û sûkî nêverday bombey bî û veşyay; welatê kurdan ci rê kerd cehnem. Wexto ke nê bi Tansu Çiller Serokwezîra Tirkîyeyê bî, yanê persbenoya nînan Çiller

bî. Nika jî Erbakan Serokwezîr û Çiller jî cagenoya ey a. Nê kê mi cor de nêstî, iyê hewna ramenê. Nînan re zaf barbarî û wahşiyin jew Zindanê Amedî de virazyay, jew jî dewa Batmanî Hethetê de hirî gerîla û namedê Hanifi Karabulut de jew dewij weş weş tepîştî û kişî. Mayê nêzam gerîlay senî kiştê, gorey vatena dewijan ê weş tepîştê qurşîna nayê pa. Zew bî teva kerdê nêkerdo nêzam.

Mayê Hanifi zam verî weş girotopey ra şaşetûwa kiştê, goşê ci, pîrnika ci birnayê û kota ci şiknawa û xeylê cadê ci ra goşt birnawo. Nê eşkera bî, wêneyê Hanifi Rojnamedê Demokrasiyê de û MED-TV de vejyay. Yanê eşkera bî. Nika ma pers kim: Jew mardimo ke xîra vajo ez mardim a, tevawo winayîna keno? Bêguman nezdidê tevawo winayîna ra nêravêreno. Qandê coya ezo vana Erbakan û Çiller êdê naleto bêrê mardimanî virî. Zey Neromî Musolînî û Hitler.

MEMED ÇERMOC

Berdevkê 'Koma Xebatê Ji bo Aştiyê bi hev re' Şanar Yurdatapan, piştî binçavkirina hefteyekê, roja 22'yê avrêlê ji hêla DGM ya Stenbolê ve bi hinceta 'alîkariya rêxistina PKK'ê û amadekirina pasaportên sexte', li gorî xala 169'an tevî îtiraftar û endamên çeteya dewletê Murat İpek û Mural Demir hate girtin. Ji aliyekî din ve Komîser Serdar Alptekin ku alîkarî û piştigiriya çeteyê kiriye serbest hate berdan. Şanar Yurdatapan dema ku ew derxistibûn pêşberî çapemeniyê xwestibû ku hin tiştan bibêje, lê polîs rê nedabû wî. Parêzera wî Eren Keskin bûyer mîna komplokê binav kir û da zanîn ku dewlet dixwaze bi vî komplokê sîdcê çeteyan veşêre.

Roja 26'ê avrêlê li KURT-KAV'ê wê dersên zimanê kurdî dest pê bikin. Li gorî daxuyaniya KURT-KAV'ê, ew saziya yekemîn ya kurdan e ku ji aliyê dewletê ve wekî fermî hatîye pejirandin. Tê gotin ku, qursên zimanê kurdî di roja 26'ê avrêlê û li seat 14.00 wê dest pê bikin. Wekî ku tê zanîn KURT-KAV'ê ji bo dayîna qursên zimanê kurdî bi awayekî fermî û da pejirandinê belgeyên kesên ku qursê qedandine jî ji aliyê dewletê serî li Midûriyeta Perwerdehiyê ya Stenbolê dabû. Lê ev serlêdan ji aliyê Mudîriyeta Perwerdehiyê ya Bajêr ve nehat qebûl kirin. Tê gotin ku wê di qursan de zaravayên kurmancî û kirdkî (zazakî) bîr fêrkin.

NÛÇE

Bedri Bozkuş di 24' rezbera 1996'an de li girtîgeha Amedê bi hin hevalên xwe ve di êrîşa polîsan û leşkeran de birîndar filitîbû, ji devê wî:

Qetlîama Girtîgeha Amedê

Piştî sê rojan li Nexweşxaneya Dewletê ez bi ser hişên xwe ve hatim. Di vî navê de assubayekî bihîst ku ez bi xwe ve hatime, hate jûra (oda) me, vegerî ser leşkerê ku li hemberî van dîmenên hovane ji bîr ve çûye û got: "Binêr ku hinek xwîne dibînin, hema di cih de ji bîr ve diçin, lê ew tîr kuştin, dîsa ji nû ve bi ser xwe ve tîr."

Bedri Bozkuş di dema qetlîamê de li Girtîgeha Amedê girtî bû, Bozkuş hefteya çûyî tahlîye bû. Wî li ser qetlîamê serpehatiyên xwe wiha vegot:

Di 8'ê rezberê 1996'an de dema ku ez li Mardinkapiyê li qehwexaneyekê rûniştibûm, polîsan ez girtim, piştî 4 rojên îşkenceyê xedar di 12'yê rezberê de ez derxistim DGM'ê, wan jî biryara girtina min dan û polîsan ez birim Girtîgeha Amedê ya Bi Tîpa E. Ez di qawîşa 18'an de dimam. Roja 24'ê rezberê roja hevdîtîne ji bo qawîşên 18 û 29, di saet dehan de 33 girtî ji bo hevdîtina bi seredananên xwe re derketin şebekeyê. Wekî

nûner jî da zanîn ku berê tiştêkî wiha nîn bû, beramberî wê gotinê gardiyanan helwesteke tûj nîşan dan û bi me re ketin nîqaşê. Me ji bo tiştê ku seredananên me anîne têkin, ji gardiyanan legan ku her tim didan me xwest, lê wan îcar legan nedan. Tevî ku me fêr kir ku ew li dîv hinek provakasyonan in, dîsa jî hevaleyê xwe ranegirt, "hûn çima probleman derdixin" got û şimakek li gardiyan xist.

Li ser vî yekê gardiyan çû, bangî mudîr kir, mudîr jî hat got: "Hûnê giş cezayê vî kirinê bikişînin." Piştî ku mudîr çû, deriyên şekeyê di ser me re kilit kirin, em li wir ketin bendewariyê nexweş. Dema saet bû 13.00 hevalên li qawîşa 26'an agahiya hatina 500 leşker û polîsî gihand me.

Di destpêkê me got ka ewê me sewqî cihêkî din bikin. Lê dema saet bû 14.00 ji bo ku me vî rewşê (4 saet beredayî li wir hati-bûn kilitkirin û rê li ber hevdîtîne hatibû girtin.) protesto bikin me dest bi sloganan kir.

Di saet 15.00'an de mudîr ji me xwest ku em li cihêkî

kom bibin. Me fêr nekir çî dibû, ji bo wisa got.

Piştî ku mudîr ji cem me çû, bi demêke kin ji aliyê xwaringehê ve leşker, ji aliyê îdareyê ve polîs, çowê serbimix, şiyên hesinî û jop di destê wan de bi nîdanyên Allah Allah êrîş anin ser şebekeya

ku em lê diman. Li ser vî yekê me nedizanî çî bikin, em bê berevanî û amadehî hatibûn girtin. Me piştî xwe da hev û em ketin milê hev û di cihê xwe de rûniştin. Leşker û polîsan bi mebesta kuştinê bi taybetî li serê me dixistin. Wê gavê di çavên wan de hovîti dihat dîtî. Bi derbeyên wan xwîn ji bedena me diherikî erdê, li erdê dibû gol, êdî kesî nedizanî xwîna ku diherike ya kê ye. Bi taybetî dixwestin hevalê nûner bigirin, lê me ew di nav xwe de veşart, kincên wî kirin, kîncine din danê, dîsa jî girtin û li wî xistin, di vî navê me dest bi strana "Lêxe gerîla, lêxe!" kir.

Di vî demê me bala xwe dida kîjan alî, xwîn û parçeyên laşê hebû. Allah Alaha polîs û leşkeran tevî qirîna me dibû, dengêkî ecêb derdiket holê. Li gorî pêzannînan ku paşê me bihîst li hemberî vî rewşê hinek leşkeran xwe ranegirtin û ji bîr ve çûne. Berî ku ez ji bîr ve biçim, tiştê herî dawîn ku tê bîra min jî gola xwîne û laşê parçekirî yê hevalan bû.

Di li jûra (oda) îdareyê bi janneke xurt

bi ser hişê xwe ve hatim. Dokorekî bi derziyên birînen serê min didirû, lê wî karê xwe ew qas bêdilşewat û bêpaxav dikir ku canê min gelekî diêşand. Li ser vî yekê ez dîsa ji bîr ve çûm, piştî sê rojan li Nexweşxaneya Dewletê ez bi ser hişên xwe ve hatim.

Her derê bedena birîndar bû, min nikaribû xwe leqînim, lê li ser serê min du leşkeran nobet digirt. Di vî navê de assubayekî bihîst ku ez bi xwe ve hatime, hate jûra me, vegerî ser leşkerê ku li hemberî van dîmenên hovane ji bîr ve çûye û got: "Binêr ku hinek xwîne dibînin, hema di cih de ji bîr ve diçin, lê ew tîr kuştin, dîsa ji nû ve bi ser xwe ve tîr." Ez 11 rojan bi ranza ve zincîrkirî li nexweşxaneyê mam. Sê roj ji wan bi best û pêkutyîyê derbas, dixwestin min bikin îtrafkar, lê min ev yek nepejirand. Piştî van 11 rojan ez birim Girtîgeha Dîlûkê. Hê jî gelek birîn di laşê min de hene, lê ev birîn li hemberî birîna ku bi kuştina 11 hevalan di derûniya (psikoloji) min de çêbû, ne tiştê in.

qayde di hevdîtînen berê de digel girtîyan nûner jî derdiket hevdîtîne, lewre di vî hevdîtîne de ji nûnerê girtîgehê bi me re bû. Gava em gihîştin şebekeya di navbera qawîşên 35 û 36'an du gardiyanan rîya me birin û gotin ku nûner nikare bi me re derkeve hevdîtîne. Li ser vî yekê

Em zarokên xwe bi tenê nahêlin

Li gorî daxuyaniya malbatan rojiya mirîne ber bi çil rojan ve diçe û bi beşdariya çil kesî jî tê domandin. Malbatan da zanîn ku ewê heya dawiyê li cem zarokên xwe cih bigirin û ger pêwîst be ewê xwe bişewtînin. Ji aliyekî din ve nûnera Komîsyona Girtîgehan ya ÎHD Mukaddes Alataş diyar kir ku, li Girtîgeha Erzîromê çalakîyên sporê ji aliyê dozger ve

Malbatên girtiyên siyasî di roja 23'ê avrêlê de li ÎHD'ya Stenbolê derbarê rewşa girtîgehan a dawî de civîneke çapemeniyê li dar xistin. Di civîne de bi taybetî li ser rewşa Girtîgeha Erzîromê hate rawestîn û hate daxuyandî ku piştî heyetên çavdêriyê jî rewşa girtiyên neguheriyê û heke berpîrsên dewletê helwesta xwe neguherin ewê li Taksimê dest bi greva birçîbûnê bikin.

hatine qedexekirin û malbat nikarin bi zarokên xwe re bi kurdî biaxivin.

Her wiha hat daxuyand ku bi navê Sevgi İnce gerilayêke PKK'yî bi birîndarî ji aliyê leşkerên tirk ve hatîye girtin, lê li dora 10 mehan e ku nayê tedawîkirin. Li gorî daxuyaniya diya Sevgi İnce ev niha di girtîgeha Batmanê de dimîne û di sînga wê de bîrik (gule) heye tiliyên wê jî perçe perçe bûne.

Li pişt têlên rasayî pîrozkirina cejna Qurbanê

Li her welatên cîhanê hemû millet li gorî tore û adetên xwe, beriya ku cejn bê bi çend rojan haziriya xwe ji bo wê rojê dîkin. Mala xwe dixemilînin, ji xwe û zarokên xwe re cil û bergên nû dikirin, xwarin û vexwarinên herî baş amade dîkin, cejn şahî û şênî ye....

Lê ji bo kurdan?

Ji ber ku kurdan cejn ne şênî, şînî ye...

Roja mirinê, roja xatirxwestinê ye, roja derdkişandinê û roja xembariyê ye. Çima?

Ji ber ku welatê wan bûye parçe parçe. Her çar perçeyên wî bi têlên rasayî (dîrehî) cuda bûne, sînorê nû kişandine. Li ser sînorên nû cendirmê, quleyên çavneriyê û mayin hene. Kesên li her du aliyê têlan di rojên cejnê de li hev û du dinihêrin û xemgîn dibin.

Welatê kurdan

çawa parçe bûye?

Di dema Sasanî û Osmanîyan de (1639) li bajarê Qasrê Şerîne hate peymanek çêkirin. Ei gorî peymanê Kurdistan cara yekemîn di navbera tirk û farîsan de hate parvekirin. Piştî peyma-

na Lozanê (1924) tirk û îngilîzan cara duyemîn Kurdistan parve kirin. Ji sala (1926) şûn de Kurdistanê rewşa xwe ya îroyîn a çar perçeyî girt.

Ji wê rojê pê ve gelê kurd rojeke baş nedît. Cejn û şahiyên wan qet bi dil û can derbas nebûne.

Gelê kurd jî parçeyên Kurdistanê mîna Kurdistana Îranê (Rojhilat), Kurdistana Iraq (Başûr, Başûrê Mezin), Kurdistana Sûriyê (Başûrê Biçûk) û Kurdistana Tirkîyê jî (Bakur) bi nav kirin.

Serokê Heyeta Tirk İsmet İnönü di dema peymanê Lozanê de der barê kurd û Kurdistanê de wiha gotibû:

“Serokê Heyeta İngilîz Lord Curzon dibêje ku ‘kurd neteweyeke din e û ew naxwazin bi tirkan re, di nav dewletekê de bijîne.’

Ev îdia ne rast e. Bi sed salan e ku tirk û kurd, bi hev du re dijîn. Em di warê nîjad, tore û ol de yek in, kurdan qedêr û jiyana xwe bi ya tirkan ve girê dane.”

Piştî darvekirina Şêx Seîd, kurên wî rêveberên din xwe avêtin Rojhilat yan jî Başûrê Biçûk. Serdarê Serhildana Agnî û Zilan (1930) İhsan Nuri Paşa û Simko

Axa bi sînor nasnekirina xwe bûbû navdar. Geh li Bakur geh jî Li Rojhilat dijiyan. Piştî Serhildana Dêrsimê (rezbera 1937’an) de Dr. Nuri Dêrsimî û hevalên wî jî li Başûrê Biçûk jiyana xwe didomandin.

Ji avabûna Mehabadê heta ARGK’ê

Di sala 1946’an de dema ku Komara Kurdistanê li Mehabadê ava bû, piştîgîrên wan jî Başûr Mustefa Barzanî û pêşmerge wî û jî Bakur jî eşîrên Agirî bû. Piştî darvekirina Qazî Mihemed, Barzanî bi pêşmerge û malbata xwe ve di nav sînorên Îran û Tirkîyê re bi meşa dirêj xwe gihand warê kurdên Qafqasyayê. Ew bi vê çalakiya xwe li cîhanê hatin nasîn û nav û deng dan.

Di sala 1970 an de ji Sait Kırmızıtoprak (Dr. Şivan) Sait Elçi, Kemal Burkay, Faik Savaş û rewşenbîrên kurdên Bakur yê din jî ber zîlma dijminê barbar revîyan çûn Başin, li wir bi cih bûn ji bo demekê. Lê mixabin her du Sait ketin kemîna dijmin, hê jî ev rûpe-la dîroka me tarî ye, bi rastî û zelalî nehatiye nivîsîn. Ziya Şerexanoğlu ji xwe

avêtibû nav kurdên Lübnanê.

Di adara 1988’an de Saddamê xwînxwar bombeyên jehrawî avêtin Helepçê, 5000 însanê kurd kuştin, 80.000 kurdên Başûr xwe avêtin heimbêza kurdên bakur. Li Tirkîyê li kampên Qoser (Kızıltepe), Amed û Mûşê bi cih bûn, li hawirdora wan têlên rasayî hatin kişand. Di avrêla 1991’ê de ji piştî Şerê Kendavê bi milyonan kurdên Başûr dîsa li Bakur û Rojhilat bûne penahende.

Piştî salên 1980’yî ji Hêzên Rizgariya Kurdistanê (HRK) li bakurê saz bû, baregehê xwe yê navendî kişand Başûr. Ji sala 1983’yan de Fermandarê HRK’ê Mehmet Karasungur li Başûr ket kemîna bêbextan û hate kuştin. Artêşa Rizgariya Gelên Kurdistan (ARGK) di destpêkê de artêşa kurdên Bakur bû, niha bûye artêşa neteweyî û hinek baregehên wê niha li Başûr in. Şervanên ARGK’ê jî her çar aliyê welatê me jiyana xwe didomînin.

Yanî bi kurtahî em dikarin bêjin ku, kurd kengî di tengasiyê de bimîne xwe diavêje nav perçeyên din û bawerîya xwe bi gelê xwe yê perçeyên din tîne.

Divê di xwendina kurdî de em bi ser bikevin

Gelî xwendevanên Azadiya Welat, gelî welatparêzên ku rojnemeyê naxwînin û hînî zimanê xwe nebûne! Hewl bidin xwe. Liv û lebat û biryar wê serkeftinê bîne. Ji bîr nekin, ev xebat a azadiya ziman e. Ev şoreş a welat e. Divê em bi ser bikevin.

Em xwendevanên rojnameya Azadiya Welat li deverên cur bi cur dijîn. Li her deverê jî, ji bo xwendina rojnameyê astengiyên cihê cihê derdikevin pêşberî me. Li welêt astengiya belavbûnê û tirsaxwendina rojnameyê bi kurdî. Li metropolan jibîrkirina ziman xemsa- rî û nebûna diravan. Li Ewropayê dîsa belavkirina rojnameyê xemsa- rî û jibîrkirina ziman. Van astengiyan hîn jî mirov dikare zêde bike. Lê ya herî girîng; xemsa- rî, xemsa- rî, xemsa- rî... Xemsa- rî li her deverê xuya dike.

Gelek mirovên kurd ên welatparêz, dibêjin "Ma va ye ez bi tirkî dixwînim û ez peywira xwe ya welatparêzî bi cih tînim." Ji bîr dikin ku ziman hîmê netewiyê ye û nîşana welatparêziyê ye. Hin dibêjin, bi min giran tê. Gelo mirov dest pê neke, wê çawa hîn bibe? Hin dibêjin pere tune ye. Ev jî ne tiştê rast e. Heke mirov bixwaze, mirov dikare ji binê erdê jî rojnameyê derxe û bixwîne. Hin jî dibêjin em ji tirsaxwendinê. Ev jî dema mirov bibêje "Tirs heta kengî" mirovê bibîne ku ev jî ne pirsgrêkeke rast e.

Ji bo ku xwendina zimanê kurdî û xwendevanên rojnameya pir bibin divê herkes xwe berpirs bibîne. Ji bo çî rojname hindik û ne bi dilê me tê xwendin? Gelo xwendevan ji xwe dipirsin an na? Bêguman gelek xwendevan ji xwe dipirsin û hewl didin ku hejmara xwendevanan pir bikin. Lê hinek jî tenê rojnameya xwe dixwînin an diavêjin ser sergo an jî diavêjin tifikê. Kî dixwî- n, hejmara xwendevanan çend e? Qet ne xema wan e.

Hewce nake ku em behsa pêkûtiya mirovên kurd ji bo zimanê xwe kişandine, bikin, hewce nake ku em bibêjin filan kesî ew qas ceza xwariye, ew qas mirov şehîd bûne. Vê mijarê xwendevan û welatparêz pir an hindik dizanin. Mijara ku hewce ye em li ser bisekinin ev e: "Em dikarin çî bikin?"

Bêguman xwendina rojnameyê bi kurdî rîskê e, bi taybetî li welêt. Lê dîsa gelek tişt hene ku xwendevan dikarin bikin. Divê çî ji destê mirov bê, mirov bike. Heke derfet kême bin, divê em derfetan biafirînin û rê vekin.

Heke mirov bifikire, şoreşa rizgari-

yê çawa hatiye vê radeyê, mirovê kurd çawa li ber hemû astengiyan û pêkûtiyan ji xwe re derfet çêkirine û afirandine; mirovê wê fêhm bike ku dawiya derfetan nayê. Divê mirov li derfetan bigere, yek nebû, du, du, du nebû sisê, sisê nebû şeş, şeş nebû deh. Heta em bigihîjin armañca xwe divê em li derfetan pêledar bibin. Gelek derfet hene ku gelek xwendevan li wan nafikirin.

Mînak: Her xwendevanek dikare xwendevanekî din bibîne û hînî xwendinê bike. Xwendevan dikare, cihê ku lê ye rê li ber xwendinê veke û li ser pirsgrêka firotina rojnameyê bisekişîne. Her xwendevanek divê bibe bayiyek.

Xwendevanên di partiyan de, di komeleyan de dikarin xwendina rojnameyê bidin hezkirin û bala hevalên xwe bikişînin ser rojnameyê. Mî- nakek balkêş: Partiya HA- DEP'ê li her navend û navçeyan rojnameyê bikire ev dihe- re çiqasî?

Bêguman kirîna rojnameyê ne bes e. Em nabêjin ku bila dirav werin û xwendin hîç e. Divê bê xwendin jî. Dema ku mirov bikire û li partiye de- ne, miheqeq wê hinek bixwî- nin. Carekê du caran, deh caran wê bala mirovan bikişîne. Ev mînak ji Komeleyan re jî eynî ye. Welatparêzên di kome- leyan de ne, divê wê yekê pêk bînin.

Li hin deveran, mirov dinihêre ku, diravên gelek xortan tune ne ku rojnameyê bikin. Dilê wan heyê lê dirav tune ye. Dema ku belaş zêft bikin, dixwînin wekî din nikarin. Mînak; şagirtên li bajarên mezin in.

Hin mirov jî hene û ji xwe re dibêjin em welatparêz in. Bi milyonan diravên wan bêsedem bi ber bê dîkevin. Gelo ew mirov çima naxwînin? Gelo çima du, sê rojnameyan nakirin û belav nakin. Xwendevanên rojnameyê jî hinek hene ku dikarin sisê an pênc rojname- yan bikin û belav bikin an bidine yê-

ku nikarin bikin.

Lê mirovên li Ewropayê? Çima ew qas hindik bi zimanê xwe dixwînin. Gelo ew jî pereyê wan tune ne, an tirsaxwendinê, xwe eşkerekirinê li wê derê jî heyê? Li Ewropayê hin mirov hene ku dikarin hefteyekê deh rojnameyan bikin û belav bikin. Bêguman pirsgrê- kê welat pir in û peywir jî pir in. Lê pirsgrêk jî, ji wan pirsgrêkan a herî gi- rîng e. Tenê biryar lazim e ku mirov bi- bêje: "Ezê ji niha û pê ve sisê an pênc rojnameyan bikirim û belav bikim."

Gelî xwendevanên Azadiya Welat, gelî welatparêzên ku rojnemeyê naxwî- nin û hînî zimanê xwe nebûne! Hewl

bidin xwe.

Liv û lebat û biryar wê serkeftinê bî- ne. Ji bîr nekin, ev xebata azadiya zî- man e. Ev şoreş a welat e. Divê em bi ser bikevin. Miheqeq divê em bi ser bikevin. Ger her kes xwe berpirs bibîne wê xwendina kurdî zêde bibe. Heke ti- raja rojnameyê çar hezar be, wê bibe heşt hezar, heke heşt hezar be, wê bibe şazdeh hezar û hwd. Ev jî di dawiyê de wê bibe şazdeh hezar û hin pirtir ma- mosteyên zimanê kurdî.

Bi dirûşma "Azadiya Ziman Azadi- ya Welat e" bimînin di xweşiyê de û serkeftin ji we re.

● 30.04.1975: Hêzên şoreşger ên Vietnamê, Paytexta Vietnamê Başûr Saygon bi dest xistin. Piştî berxwedaneke dirêj, li hemberî hêzên dagirker ên amerîkî, hêzên Vîetkong, ku bi rêberiya Partiya Karker a Vietnamê şer dikirin, parçeyê başûr ê welatê xwe rizgar kirin û bi temamî gihîştin serxwebûna xwe. Di vî şerî de 3.5 milyon kesî canê xwe dan.

● 3.05.1973: Înternasyonalîstê kurd Avni Gökoğlu, dema ku ji Filistinê vedigeriya Tirkiyeyê, ji aliyê leşkerên Tirkiyeyê ve hate kuştin.

● 1 Gulan: Roja Cejna karkerên Cîhanê

● 01.05.1977: Di pîrozkirina Cejna Karkeran a sala 1977'an de li

Meydana Taksîma Stenbolê ku paşê ji hêla derdorên azadîxwaz ve wekî Meydana 1'ê Gulanê hate binavkirin, hêzên kontrayî êriş birin ser 5 hezar kedkarên ku cejna xwe pîroz dikirin. Di vî êrişê gulebaranî de, 37 kedkar hatin kuştin, bi sedan kes jî birîndar bûn.

● 02.03.1983: Li başûrê Kurdistanê Mehmet Karasungur û İbrahim Bilgin, ji aliyê hêzên YNK'ê ve hatin kuştin. Van her du kesan jî bo ku di navbera her du hêzên başûr; YNK û PDK'ê de aşî çêbibe navbertî dikirin.

● 02.05.1992: Karbidestê HEP'ê yê Nisêbînê İsmail İrmak, ji aliyê hêzên tarî ve hate kuştin.

AWIR

Gel li saziyên xwe yên neteweyî cejna xwe pîroz dike

"Bi taybetî keç û xortên ciwan ên kurd êdî, dixwazin bi çand û hunera xwe re bin. Ji ber vê yekê dev ji muzik û kultura asîmîlekirî û ya biyan berdane û berê xwe dane saziyên xwe yên neteweyî."

Roja Cajna Qurbanê ya sêyemîn, Navenda Çanda Mezopotamya bû cihê pîrozkirina cejnê.

Koma Agirê Jiyana ji bo pîrozkirina cejna Qurbanê, roja 20'ê avrêlê li NÇM'ê bi konsereke xwe ya taybet û xweş, derket pêşberî hunerhezan. Her wiha komê ji bo konserekê xwe amade kiribû, lê ji ber pîrbûna beşdarên sê konser bi du hev re dan û mêvanên xwe ku hin jê ta ji Edirneyê ji bo guhdarkirina wê hatibûn, kêfxweş kir. Her sê caran jî salona NÇM'ê ya konserê ji insanan mişt (tjî) bû. Yanî nêzî 800'î kes, wê rojê bûn guhdarên muzîka Koma Agirê Jiyana.

Komê di her seansê de 13-14 stran gotin. Koma Agirê Jiyana ligel stranên xwe yên ku di kasetê de derketine, hinên ku nû çêkirine jî wekî 'Azad e' û 'Mişko' ku stranek gelêrî ya ji hêla Serhedê ye pêşkêşî mêvanan kir. Ev stran jî wekî yên komê, yên din bi gotin û muzîka xwe xweş in û mirov çûş dikin. Kom jî aliyê mêvanan ve bi çêşeke mezin hate guhdar û temaşekirin. Her

wiha merşên ku gotin wekî 'Herine Pêş' û 'Lêxin Birano' li ser piyan, bi îşaretên serkeftinê û tililiyan hate guhdarkirin.

Koma Agirê Jiyana, li ser pirseke me, ev eleqeya mezin wiha nixand: "Bi taybetî keç û xortên ciwan ên kurd êdî, dixwazin bi çand û hunera xwe re bin. Ji ber vê yekê dev ji muzik û kultura asîmîlekirî û ya biyan berdane û berê xwe dane saziyên xwe yên neteweyî." Endamên Koma Agirê Jiyana wekî minaka vî yekê jî zêdebûna eleqeya gel a ji bo NÇM'ê digel hemû tirsandin û zordariyên polîsan û zêdebûna temaşevanên MED TV'yê nîşan dan. Wan bi bîr xist ku peyk li ser kîjan banî hebe, ew dibe hedefa polîsan, lê dîsa jî roj bi roj temaşevanên MED-TV'yê zêdetir dibin û her wiha gel li ser banga MED-TV'yê çermên qurbanên xwe nafiroşe û ji bo alikariya gelê kurd, bêperê dişîne ji Heyva Sor a Kurdistanê re. Komê, paşê cejna gelê xwe ya Qurbanê pîroz kir.

SEVDA ELDEMİR

ÇAVDÊRÎ

AMED TIGRIS

Govenda kurdan û futbola amerîkiyên latînî

Li ser govendgiriya kurdan pêkenîneke gelek seyr û matmayî heye. Tê gotin ku çend kurd jî Amedê balafirek revandine û birine li welatê Ewropayê li balafirgehê dane rawestandî. Di balafirê de gelek wezîr û kesên mezin û navdar hebûne. Kurdên şoreşger ku dewleta tirk ji wan re dibêjin korsan, li wir jî çapemeniyê re daxwaz û armancên xwe dane xuya kirin. Polîsên Ewropayê kirine- nekirine nikarin bûne bi xweşî û qencî balafirêvênên kurd tîkna bikin û rehînan ji destên wan rizgar bikin. Piştî ew mecbûr dimînin û li dijî kurdên "korsan" dest bi metodên zor û şidetê dikin. Polîsên ewrûpî nikarin bi yê metodê jî bi ser bikevin û rehînan ji destê kurdan rizgar bikin. Wiha balafir çend roj li balafirgehê dimîne. Polîsên navneteweyî kom dibin ku çawa bêqeza û bela rêwiyên ku di destên kurdan de ne, rizgar bikin!

Ewropî li hev du kom dibin û şewirmendiyê mezin li dar dixin. Di dawiyê de bar dikeve ser milên kurdan û civaknasên ewrûpî. Ew kom dibin û li ser xû, zeaf û jarbûna karakterên kurdan radiwestin. Bi hevdu dişewirin, şîroveyan dikin û dixwazin bigihîne encamêkê. Di dawiyê de ji wan kurdnasan yek wekî Arşîmet dibêje: "Min dît." Hemû bi heyecan li der û dorê kom dibin û ew kurdnas pêşniyaza xwe ya çareseriyê wiha fîne zimên:

"Kurd gelek jî govendê hez dikin. Hûn herin def û zirneke binin balafirgehê û bila meqamên kurdî lêxin: Bi taybetî meqamê Delîlo... Çend kurdên ceşî jî binin bila ew jî li meydana balafirgehê govendê bigirin. Dema dengê def û zirneyê here korsanan û ew bibînin ku li der govendê geş e; wê demê ew nikarin xwe rabigirin. Ew dê ji ber xwe ve yeko yeko derkevin, bîn û bikevin govendê. Em jî dê bê qeza û bela wan bigirin û her wiha girtiyên xwe yên balafirê jî rizgar bikin. Bi İsa, Mûsa û Muhamed pozê tu kesî jî xwîn nabe."

Polîs, pêşniyaza wî Kurdnasê ewrûpî dixin jiyane û bi rastî jî dema dengê def û zirneyê diçe ew kurdên ku balafir revandine yek bi yek derdikevin der û tîne dikevin qora govendê. Her wiha ewrûpî jî, bi başî û xweşî, ji wê bela û qezaya mezin rizgar dibin.

Belê, me dizanibû ku latîn amerîkî jî gelek jî futbolê hez dikin, lê ne futbola ku gerîla pê finala mirina xwe dilîzin. Wekî tê zanîn, li Lîmaya paytaxta Perûyê 126 roj bûn ku garîlayên Tupac Amaru 72 kes di Konsolosxaneyê Japonayê yê Lîmayê de rehîne girtibûn. Di nav wan rehîneyan de wezîr, konsolos, serokê dadgeha bilind, serokên polis û gelek kesên din hebûn. Dewleta Perû jî bo serbêstberdana rehîneyan ji hemû dewletên cîhanê alîkarî xwest. Nebû. Dewletê çar meh bi gerîlayan re gotûbêj û guftûgo kir, dîsa nebû. Xwest çend caran li dijî gerîlayan operasyonê pêk bîne bi ser neket. Di dawiyê de wekî ewrûpiyan civaknasên Peruyan berhev kirin û li ser jarbûn û zeafên perûpiyan mijûl bûn. Yekî ji wan got ku: "Min dît! Gogekê (topek) bişînin hundir. Dema gerîla gogê bibînin, ew dê wekî kurdên govendê nikaribin xwe rabigirin. Yan derdikevin der, nav bexçeyê-konsolosê yan jî dê di salona mezin de dest bi listika futbolê bikin. Em jî dê wan bidin ber devê top û mîtralozan û her weha pozê rehîneyên me jî xwîn nabe û em dê hemûyan rizgar bikin."

Belê piştî 126 rojan, di roja 23'ê nisana 1997'an de goga mirinê şandin hundirê konsolosê. Gerîla bi dîtina gogê dilgêş bûn. Latîn amerîkî be û 126 roj li ser hevdu futbolê nelîze! Êdî xwarin jî di qirika wan de nedîçû û ji bo pawaniyê (nobedariyê) 3 hevalên xwe yên gerîla hiştin û 11 gerîla derbasî aliyê din bûn û li salona mezin dest bi listika futbolê kirin. Amigo gog dît, êdî gerîlatiya xwe jî bîr kir. Askerên Fûjîmorî yên xwînswar salona gogê dan ber devê top û mîtralozan... Di çend deqîqan de 14 gerîla hatin kuştin û hemû rehîne (72 kes) jî destên gerîlayên futbolvan hatin "rizgarkirin."

Belê, ev senaryoya govenda kurdan, çend sal paşê li Perû, li bajarê Lîmayê jiyana dît û ji xeyalî bû rastiyeke berbiçav. Di şûna govenda kurdan de bûyera futbola Perûpiyan pêk hat. Sersariyeke biçûk dikare trajediyê wiha mezin bi xwe re bîne holê! Kurdistan li ku û Perû li ku! Gelo çî ferqa Amed û Lîmayê heye?!

Wêne: İsmail Erörs

Belê rewşa we li girtîgehê û derve ne mîna hev e. Tu di nav çar dîwaran de yî, ji her tiştî qutbûn heye. Bi tenê girêdana bi derve re bi riya çapemenî û mêvanên ku tên serdananê re ye. Li girtîgehê me gelek pirtûk xwendin, gelek caran me bi hev re nîqaşên li Tirkîyeyê kirin, tiştên di rojeva Tirkîyeyê de her dem li ser zimanê me bûn.

Birêz Bozlak, wekî tê zanîn 23'ê pûşpera 1996'an di kongreya xwe ya duyemîn de, bi hinceta daxistina alê tevî hevalên xwe hûn hatin girtin û demeke dirêj girtî man, piştî 10 mehan hûn hatin berdan. Hûn bûyera provakasyonê, pêvajoya girtinê û biryara tehliye-bûnê çawa dinirxînin?

● Belê em di serî de laqayî bûyereke ku me nedixwest hatin. Ji ber provaqasyonê ku tu têkilî û eleqeya me pê tune bû, em hatin binçavkirin û piştî re jî em hatin girtin. Partiyekê siyasî îro li Tirkîyeyê bêtir delil û rastîyan bi tenê ji bo daxistina ala tirk dibe hedefên êrîşan, di serî de serokê giştî gelek rêvebirên navenda giştî bi awayên anti-demokratîk tene binçavkirin, tadeyî dibînin û paşê jî tene girtin. Ev pêvajoyê 10 meh didome. Ev demeke dirêj e û ji bo me telafîya zerranê me hem siyasî û hem jî civakî gelekî zor û zehmet e. Bi vî awayî em biryara mehkemeyê, wekî "biryareke derengmayî" bi nav dikin.

Di danîşîna dadgehê de we anî ziman ku ev doz dozeke siyasî ye lê nehiqûqî ye. Hûn dikarin vê gotinê şrove bikin?

● Rast e! Eger doz, dozeke hiqûqî

be, divê ji bo tewanbariyê bingeh hebe, delil hebin, lê hetanî em hatin berdan jî me di dosyayên xwe de delil û bingehêke bi vî rengî nedît. Ji ber vê yekê jî ev doz siyasî ye.

Di van rojên dawî de di nav eniya leşkerî de nermahî derdikeve pêş. Di dadgehê de jî dozgerên leşkerî berdana we xwest, lê dozgerên sîvil li hemberî ve xwestekê derketin. Hûn dikarin bibêjin "leşker helwesta xwe diguherin" an na?

● Na em nikarin bibêjin. Îro wekî hûn jî dizanin li Tirkîyeyê 10 hezar girtiyê siyasî hene. Sendîkavan hene, parêzer hene, rojnamevan û nivîskar hene, polîtîkvan û mafparêz hene. Heger îro 11 HADEP'î hatibin berdan, ev nayê wê maneyê ku dewlet ber bi demokrasiyê ve gavan diavêje. Ji bo yê pirsê ku em bibêjin "Erê Tirkîye gavên berbi demokrasiyê ve diavêje" divê xebatên berfireh bînin kirin "efûya giştî" bê rojevê û 10 hezar girtiyên siyasî bêne berdan. Ji ber vê yekê jî em ji berdana xwe re nabêjin nermahî û gavavêtin.

Berî berdanê we bi 2 rojên di 13'ê avrêlê de li Enqereyê mîtingeke demok-

Serokê Giştî yê HADEP'ê Bingeha hem kêşeya

rasiyê ji hêla HADEP, ÖDP, DBP, KESK, İHD, TMMOB û 40 sazî û rêxistinên ve hate lidarxistin. Di mîtingê de hate diyarkirin ku, wê di pêşerojê de "Hêzên demokrasi" yê bêne cem hev û bi hev re biryaran bistînin. Hûn derbare yekê de çi dibêjin?

● Belê çareyeke din ji bo hêzên demokrasi yê nîn e li Tirkîyeyê. Îro rewşa parlamento û partiyên siyasî ji xwe diyar e. Bi salan e ku an îktîdar in, an jî muxalefet in. Lê dîsa jî wan Tirkîye îdare kirine, lê ev 70 sal e ku tiştek neguheriye. Bingeha sistemeke hiqûqî nehatiye avêtin. Demokrasiyê rast û durîst nehatiye afirandin, pêşveçûnek ji hêla ked û azadiyê nehatiye dîtin. Ji bo gundiyan belengaz û kedkaran guherîneke polîtîk nîn e. Li hêla din şerekî ku hê didome li holê ye. Em jî meraq dikin wê kengî guherandinên erênî çêbibin. Hikûmet diçûn û tîn, lê rewşa siyasî, ekonomîk û polîtîk her ku diçe xerabtir dibe. Ev jî dide xuyakirin ku êdî ew tiştekî ji bo demokrasi, azadî û mafên mirovan nakin. Dîsa bar dikeve ser milê "hêzên demokrasiyê" ji bo ku hêzên siyasî, rêxistinên demokratîk û parêzvanên mafên mirovên divê biryareke bi hev re bistînin.

Ji bo ittîfaqê di serî de ANAP û CHP hewl didine xwe ku bi HADEP'ê re hevkarîyê pêk bînin. Bi taybetî Cihgirê Sekreterê Giştî yê CHP'ê Sinan, Yerlikaya gotbû ku 'emê bi HADEP'ê re ittîfaqê çêbikin' li ser vê gotinê hûn dikarin çi bêjin.

● Itîfaqê çi?

Itîfaqê hîlbijartinê.

● Jixwe vê gavê di rojevê de hîlbijartin tune ye, heger ku hebe jî, ji bo ittîfaqê bi CHP'ê re têkiliyekî bi vî rengî nayê danîn. Bi kê re wê ittîfaq were çêkirin, ew diyar e. Lê ittîfaqekê bi CHP'ê re ne mîmkûn e. Ji ber ku wê çaxê dibe ittîfaq menfeatê, gel jî bawerî bi ittîfaqên bi vî rengî nayine.

Rewşa CHP jixwe diyar e. CHP'ê tu car pirsgerêka kurd ji xwe re nekiriye piştî û bar, ji îro û şûn de jî nake. Ji ber vê yekê tewra CHP'ê jî tewra ji bo menfeatê ye cihê me, her dem li cem ked, azadî û demokrasiyê ye.

ÖDP gelek caran di daxuyaniyên xwe de mesajên piştgirî û hevkarîyê ji bo we dide. Gelo di qada têkoşîna siyasî de hûn ÖDP'ê çawa dinirxînin.

● Her çiqas HADEP û ÖDP ji hêla siyaseta xwe ve ji hev-çihê bin jî, ji berê

ve têkiliyên germ di nav me de çêbûne. Gelek biryar û xêzên me mîna hev in. Her du partî jî bi wateyêke rastîn demokrasiyê diparêzin, mafên mirovan diparêzin, azadiyê diparêzin, hevgerîna 2 partîyan bi vî awayî normal e.

Piştî bûyera Susurlukê goşeyên ku hûn û partiyên HEP, DEP û HADEP'ê ev 5 sal in dibêjin, rastîya wan jî derkeve holê. Li aliyê din biryaran MGK'ê (Lijneya Ewlekariya Neteweyî) ku li dijî kurdan û saziyên wan bûn hatin eşkerekirin. Gelo ji îro û şûn de hûnê li dijî wan yekam siyaseteke çawa bimeşînin.

● Li gorî me "Komîsyona Susurlukê" wezîfeya xwe neaniye çih. Bi gelek kesan re axivîne, xebitîne, lê destê xwe neavêtine çavkanî û navenda bûyaran, çavkanî û kesên ku di serlîstikvanên Qezayê Susurlukê li OHAL'ê dest pê dike lê belê xebateke komîsyonê em li OHAL'ê nabînin. Ev bi me dide nîşan ku ji parlamentoyê tu encam jî demake-

Murat Bozlak:

û pîrsgirêkan kurdî ye

ve, lê tiştê baş ku em pê kefxweş dibin ev e ku piştî bûyera Susurlukê heta îro di nav gel de li dijî van çeteyan reaksiyoneke gelek tîj hate nîşandayîn. Êdî mirov derdikevin kuçe û kolanên qir dikan, naletê li çete û mêrkujan dibarînin.

Tê gotin ku piştî bûyera Susurlukê di nav sistema Tirkîyeyê de, kadroyên Amerîkan ku Mehmet Ağar û Tansu Çiller ji di nav de ne, ji çav ketin, li gel vê yekê ji di nav kadroyên Amerîka û kadroyên Ewropayê de hev kêşeyek ava bû. Ji ber vê yekê ji dîsa tê gotin ku li hemberî "hev kêşeya hêzan" ji bo "çareser kirina pîrsa kurd" van hêzan li hev kirine. Heta dîsa tê gotin ku Yewnanîstan jî ji bo navberkariyê ketiye dewrê. Der barê vê yekê de bîr û baweriyên we çi ne?

● Îro rastiyeke heye ku pîrsgirêka kurd di qada navneteweyî de cihê xwe girtiye. Li hêla din li Rojhilata Navîn jî pîrsgirêka kurd giraniyekê mezin e û rolekê girîng dilîze. Li gorî tecrube û zanînen

me dîtina Amerîka û dewletên Rojava li dijî pîrsa kurdî ne baş e. Tiştê ku dikin û dibêjin ji bi temamî ji bo fêdê û berjewendiyên xwe ne. Ji bo wan berjewendî her dem li pêş in. Ji bo gelê herêmê ev dewletên hanê ne xwedî polîtîkayên cîrdî ne. Ji bo çareserîya pîrsgirêkê em ji wan tu tiştê hevî jî nakin.

Ji pêvajoya îro û pê ve di nav HADEP'ê de wê guherandin çêbin.

● Em nû ji girtîgehê derketin. Hevalên me jî xebat û wezîfeyên xwe bi awayekî rêk û pêk û baş demesînin, fealiyetên me didomin.

Hûn dibêjin pîrsgirêk wê bi riyên demokratîk û siyasî bibe çareser kirin. Ji bo ku pîrsgirêk werin çareser kirin hûn bikevin nav xebatên çawa?

● Dîtin û ramanên me li dijî pîrsgirêkan diyar in. Em di bîngeha tevahiya pîrsgirêkan de pîrsgirêka kurdî dibînin. Heger ku pîrsgirêka kurd çareser nebe, ew pîrsgirêkên din jî çareser nabin. Îro li Tirkîyeyê li hemberî vê pîrsgirêkê ji bilî polîtîkayên leşkerî tu tiştê nehatiye kirin. Ji bo vê jî tu encam nehatiye stendin. Em bi kurtahî dibêjin "çêk û sîleh tank û barût" ne çareserî ye, "netodên aşîtiyane nehatine ceribandin. Îro divê pêşî ev xwîn were sekinandin. Heger pîrsgirêka kurd çareser nebe, xwîn neseke ne mimkûn e ku behsa hewldanên demokrasiyê werin kirin.

Di rojên derbasbûyî de cîgirê Serkanê Artêşa Tirk Çevik Bir der barê pîrsa kurd de got ku, êdî tiştê em bikin nema, divê êdî siyasîmeder ve yekê çareser bikin. Hûn ve gotinê çawa şîrove dikin, li gorî we cesareta siyasîmederan jî ve çareseriyê re heye?

● Belê îro hindik bin jî di nav artêşê de general jî dibêjin pîrsgirêka kurd bi awayekî leşkerî çareser nabe, ew jî daxwaza çareseriyekî siyasî li dijî leşkeran di nav zefiyetê de ne.

Wekî tê zanîn di hilbijartinên parlamentoyê de ji ber bendava %10 HADEP neket parlamentoyê. Di şûna berendamên wê de 25 kes çûne Meclîsa Tirk. Gelo ew kes îro wezîfeya xwe bi cih tînin an na?

● Ew kesên ku herin parlamentoyê, ango bibin parlementer divê pêşî bawerîya gel bi wan hatibe. Lê ji bo bendava %10 li bajarên mîna Amed, Batman, Hekarî, Şirnex û hwd. li bajarê kurdan HADEP jî %50, 60, 70 dangan distîne lê

Lê îttifaqekê bi CHP'ê re ne mimkûn e. Ji ber ku wê çaxê dibe îttifaqa menfeatê, gel jî bawerî bi îttifaqên bi vî rengî nayine. Rewşa CHP jixwe diyar e. CHP'ê tu car pîrsgirêka kurd ji xwe re nekiriye piştî û bar, ji îro û şûn de jî nake.

Ji ber vê yekê tewra CHP'ê jî tewra ji bo menfeatê ye. Cihê me her dem li cem ked, azadî û demokrasiyê ye.

Ji partiyên A, B, C kesên ku gel jî wan re gotiye "Bawerîya min bi te nayê" çûne parlamentoyê. Ew kes gelê me temsîl nakin. Li Amedê HADEP 170 hezar dangan distîne û parlementerekî/ê bi tenê jî naşîne meclîsê, lê 10 parlementerên din, tevahiya partiyên bi 160 hezar dangan distîne parlamentoyê.

Di pêşîya me de 1'ê gulanê heye, gelo plan, projê û bernameyên we jî bo vê rojê di çî merhaleyê de ne?

● Di rojên pêş de ji bo 1'ê gulanê emê rêveberên navendê bicivînin biryar xebat û bernameyên xwe amade bikin, pişt re jî ji bo vê yekê emê daxuyaniyekê çapemeniyê bidin.

Rewşa we li girtîgehê çawa bû. Ango we bi çavekî çawa li derve dinîherî, rojên we bi çî awayî derbas dibûn?

● Belê rewşa we li girtîgehê û derve ne mîna hev e. Tu di nav çar dîwaran de yî, ji her tiştî qutbûn heye. Bi tenê girêdana bi derve re bi riya çapemenî û mewanên ku tên serdanan re ye. Li girtîgehê me gelek pirtûk xwendin, gelek caran me bi hev re niqaşên li Tirkîyeyê kirin, tiştên di-rojêya Tirkîyeyê de her dem li ser zimanê me bûn.

Gelo hûn tev bi hev re bûn?

● Na em di du qawîşan de bûn; 6 heval li qawîşekê, 8 heval jî li qawîşeke din bûn.

Carinan wê dikaribû werin cem hev?

● Heftiyê carek em dihatin cem hev. Carinan jî ku me bixwesta dîsa ew imkanên me hebûn ku em werin cem hev.

Dema hûn girtîbun, we xebatên partiyê yê li derve dicibandin.

● Me berê jî got HADEP ne partiya şexsan e. HADEP partiya gel e. Bi girtina 10-15 kesan xebatên partiyê tu car nasekine û kêr jî nabe. Em bi xebatên wan gelekî kefxweş bûn, hevalên me kêmasiya kadroyan dernexistin holê.

Cara dawî hun di derbarê Rojnameya Azadiya Welat de çî difikirin?

Ji tevahiya xwendevan û xebatkarên Azadiya Welat re silavên germ dişînim. Bi rastî jî xebatê ku hun dikin tevî zor û zehmetiyên jî xebatekî pîroz e, serkeftinê jî we re dixwazim.

MEMED-DREWS
SALIHÊ KEVIRBIRÎ

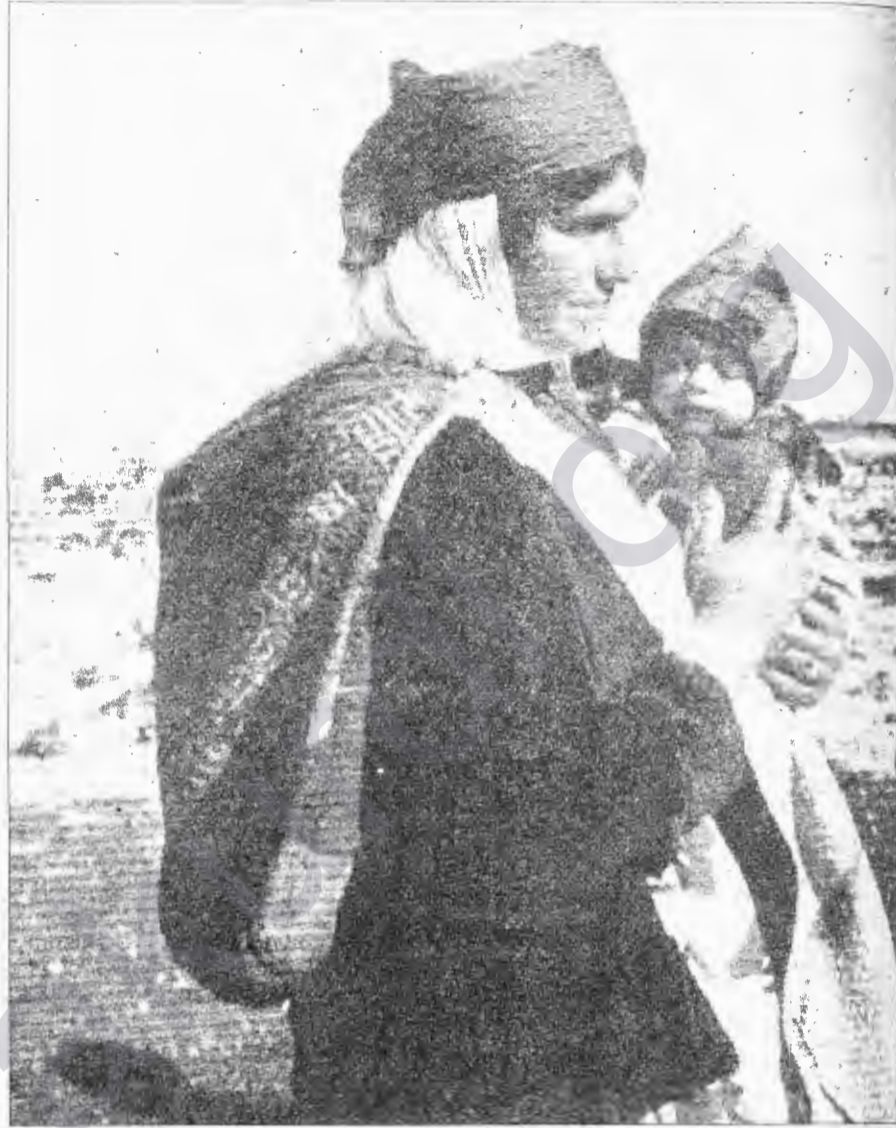
Çend helbest ji girtîgehê

Dayika min

Ez bêxwedî me, bêkes im
 Ez li bin desta me, hêsir im
 Ez dayika we Kurdistan im
 Werin min xelas bikin ma qey nebes e...
 Dayê dayê, dayika min Kurdistan e
 Ez kurê te me
 Ez keça te me
 Ez zar û zêçê te me,
 Va ye ez tîmî te xelas bikim
 Te xelas bikim ji zilm û zorê
 Ji hêsîrî
 Destê xwe veke dayê
 Destê xwe veke
 Bêhna te tê min,
 Min bêriya te kirîye
 Min hembêz bike,
 Destên te
 Çiyayên te
 Zozanên te
 Çem û baniyên te fireh in, pir in dayê
 Destê xwe ji me re veke
 Rêkên xwe ji me re veke
 Emê tev-bi hev re werin
 Xuşk û bîra
 Jin û mîr
 Kal û pîr
 Emê bîrî te xelas bikin,
 te azad bikin dayê
 Sinorê ser-sîngê dayika xwe
 Emê xira bikin,
 Û emê rakin,
 Zincîrên bindestiyê

Zincîrên koletiyê
 Emê bişkinin.
 Va ye em hatin dayê
 Em hatin
 Şervan û şoreşgerên te
 Gerilayên te.
 Silava li şehîdan bike dayê
 Silav!
 Ûbeydûllah û Yezdan Şêran
 Şêx Seîd û Seyîd Rizayan.
 Mazlûm û Egîdan
 Xeyrî û Kemalân
 Heqî û Şehîdanî...
 Silav li şehîdên Kurdistanê bike.
 Me sond xwariye li ser xwîna şehîdan
 Emê riya wan berdewam bikin
 Neyar û xwînmîjan
 Û xwînxwaran
 Ji Kurdistanê derxînin
 Emê Kurdistan xelas bikin
 Azad bikin dayê.
 Me sond xwariye li ser xwîna şehîdan
 Em dîsa sond dixwin!
 An Serkeftin
 An Serkeftin!
 Bes bigirî dayê,
 Bes bigirî
 Va ye em hatin,
 Emê te xelas bikin
 Te azad bikin dayê...
 Bes bigirî dayê,
 Bes bigirî...
 Bes bigirî...

NURETTİN BEXTEWAR

Ax welato

Îro jî welatê me
 Li hember zilmê
 Hêstîrên çavan bûn behr
 Wekî Ferat,
 Wekî Dicle,
 Wekî Mûnzûr
 Ew hêstir
 Dilê min de bû şer
 Şêrên serê çiyân
 Ji Agirî hetanî Amanos
 Li wan çiyân dibare
 Agirên şoreşgerî
 Ax welatê çî şêrîn
 Welatê roja mezin
 Ji bona Azadiyê
 Ew şoreşgerî
 Dermanê dilê hemû karkeran
 Li çiyân dimeşin

Wek şêran,
 Wek pilingan
 De werin, werin
 Îro jî welat ronahî dibare
 Bira kes nebêje
 Ji welat dûr ketine
 Ax welato
 Stêrka ciwanan.
 Hîva şoreşgeran
 Agirê ser dilan
 Wekî kaniya zemzemê
 Kûr e axîna welat
 Ax welato
 Welatê roja mezin
 Kes ne xerîbê te ye êdî
 Ji hemû cihanê
 Welat welatê
 Kurdistanê

CEMALETTİN DEMİRHAN

Te nediye

Te nediye xweşîkbûna çiya
 Bêhna gula û dengê bilbila
 Te nediye kenê karkeran
 Çavê reşbelek, nêrîna şêra
 Te nediye bi şev ref bi ref
 Meşa hevala, wan xortên hêja
 Te nediye, te nediye bira
 Êşa hezar sala û kêfxweşiya
 piştî çalakiya
 Te nediye bira karê bi hev re
 Parkirina derd û kula
 Te nediye di kozika de
 Girêdana bi hev re lêxistina dila
 Te nediye bira piştî şehîdekî
 Şewat û axîna dilê hogira
 Yan jî di êrişekê de, jîrbûna gerîla
 Germbûna lûla çekan
 Te nediye bira di nava çiyayê asê de
 Govendgirtina gerîla
 Te nediye di nav şîneyekî bêbinî de
 Sohbeta hevalan

HÜSEYİN TUNÇ

Zarok

Ji dilê min hat min got
 Bila xweşîkbûna dinê ji te re be
 Dilê germ bila bi te re be
 Xeyalê xweş û bêşer
 Bila ên te bin zarok
 Min dixwest ez wek te bim
 Ne min bi dîtina cihana bi qirêj
 Û ne jî kuştina zarokan
 Ne jî nalînên dayikan
 Bila ez jî wek te bûma zarok
 Di xweşîkbûna nêrîna te de
 Bila ez wînda bibûma
 Di kena te de, xwezî ez bifetisiyama
 Di xewna te de bila ez pêkenok
 bûma zarok
 Bi cilên xwe yên reng bi reng
 Bi ala xwe ya kesk û sor û zer
 Roja cejnê destên min di destên te de
 Bila ez jî bi te re bûma zarok
 Carina ez ji xwe dipirsim
 Wek awayê ku tu
 Ne ji vî cihana bi gemarî
 An jî min wek te nedilîst
 Tu dibê çî zarok?

HÜSEYİN TUNÇ

Aştî

Gelî mirovan hemî bibin yek
 Sifreke pîr mezin deynin
 Em hemî kes tev de runên
 Sipî û reşîk ger mirov bin
 Wê...
 Sezar di gorê de biteqe
 Hitler jî di gorê de har bibe
 Çek di bin axê de birizin
 Faşîstê tîrkan jî dîn bibin
 Mazlum û Kemal mamosteyên me

Egîd bûye rêberê me
 Armanca me sosyalîzm û aşî
 Apo ye Serokê me
 Şoreşger rabin dilanê
 Wê...
 Mistoyê kor biteqe
 Pergala wan bifelîşe
 Aştî li welat saz bibe
 Bila kevneperest jî dîn bibin

M. EMİN ALTUĞ

Li navendên çandê çalakiyên vê hefteyê

Li Navenda Çahda Mezopotamiyayê şaxa Stenbolê

● 27.04.97 Yekşem: Tiyatroya Can Şentlîgi. Sohbeta li ser tiyatroya

alternatîf, digel nîşandana teatra Newrozê, saet:14.00

Dîlana Koma Serhildan, saet:18.00

Li NÇM'ya Êzmirê

● 27.04.97 Yekşem: Çalakiyên zarokan, folklor, muzîk, şîr,

saet:14.00

Konferansa di nav kurdan de sazîbûn (kürtlerde kurumlaşma),

pêşkêşvan: Cîgirê Serokê Enstîtuya Kurdî Hesên Zinar, saet:18.00

● 29.04.97 Sêşem: Konferansa li ser 'Hunera estetîkê' M. Zahir Kayan, saet:18.30

● 30.04.97 Çarşem: Şahiya dîlanên gel, saet:18.30

Li BEKSAV'ê

● 28.04.97 Yekşem: Fîlmê 'Isyan' derhêner: Gillia Pontecarno, saet:19.00

● 29.04.97 Duşem: Fîlmê 'Sürü (Kerî)', Derhêner Zeki Ökten, senaryo Yılmaz Güney, saet:19.00

● 30.04.97 Çarşem: Fîlmê 'Sol Ayağım (Lingê min î Çepê)' Derhêner Jim Sheridan, saet:19.00

AWIR

Serokê Enstîtuya kurdî Şefîk Beyaz:

Pêdivî bi kurdologên kurd heye

Bi mebesta salvegera dameziran-dina Enstîtuya Kurdî, roja 23'ê avrêlê jî layê enstîtuyê ve li salona NÇM'ê şaxa Beyoğlu semînerê hat lidarxistin. Serokê Enstîtuya Kurdî Şefîk Beyaz û Gerîndeyê Weşanê yê Azadiya Welat Sami Tan wekî axivger beşdarî semînerê bûn.

Şefîk Beyaz da zanîn ku, pêşî xebatên li ser kurdolojiyê bi destê kesên biyan (ne kurd) lê zanyar hatine kirin û cara yekem di sala 1887'an de li Îtalyayê jî aliyê Rodîng (bavê kurdologan) ve li gel netekûzbûna xwe jî ferhengeke bi zimanê kurdî-îtalî hatiye pêkanîn. Her wiha Beyaz diyar kir ku cara yekemîn xebat bi awayekî sazî li Sovyetê tê kirin û zanyarê kurd Qanadê Kurdo jî di vê akademiyê de

Şefîk Beyaz, li ser xebatên Enstîtuya kurdî ya li Stenbolê ku di sala 1992'yan de hatiye avakirin, got ku ji ber kêmbûna hejmara zanyaran ev sazî bi awayekî bi kêmasî hatiye avakirin. Kesên ku ew ava kirine xebatkar, rewşenbîr û welatparêz in, lê mixabin ne akademîsyen in.

Li gorî gotina Beyaz, ji ber ku ev xebat di nav kurdan de bûye, berhemên ku derxistine li nav kurdan belav bûne û wê akademiyê gelek xwendevan gihandine. Her wiha Beyaz got ku, di sala 1983'an de Enstîtuya Kurdî li Parisê ava bûye û avakarê wê jî kurd bi xwe ne. Beyaz li ser xebatên ve enstîtuyê ev nîrxandin kir: "Di destpêkê de wan xebatên pir hêja kirine, di dema talî de jî ber ku tenê bi siyasê ve hatine girêdan bi pêş neketine."

Şefîk Beyaz, li ser xebatên Enstîtuya kurdî ya li Stenbolê ku di sala 1992'yan de hatiye avakirin, got ku ji ber kêmbûna hejmara zanyaran ev sazî bi awayekî bi kêmasî hatiye avakirin. Kesên ku enstîtuya ava kirine xebatkar, rewşenbîr û welatparêz in, lê mixabin ne akademîsyen in. Ji ber vê yekê zêde berhem derneketine holê. Serokê Enstîtuya Kurdî Şefîk Beyaz got ku ji bo ku xebatên

akademîk baştir bibin, wan destûrnameya (tüzük) enstîtuyê amade kirine û di pêşerojê de wê bê nîrxandin.

Xebatên rewşenbîrî girêdayî zimên in

Gerîndeyê Weşanê yê Rojnameya Azadiya Welat Sami Tan, bal kişand ser xwendin û nivîsandina bi kurdî û got ku xebatên rewşenbîrî girêdayî zimên in, girêdayî xwendin û nivîsandinê ne. Sami Tan diyar kir ku rewşenbîr û saziyên kurd her çiqas li çanda xwe xwedî derketibin jî di nav xwe de li zimanê xwe xwedî demeketine.

Tan bal kişand ser vê yekê ku di pîşerojan de jî ji aliyê kurdan ve hin xebatên zanyarî hatine kirin, wekî Şerefxan (Şerefxan Bedlîsî), Mem û Zîn (Ehmedê Xanî), lê ew jî aliyê serdestan ve bi zanayî hatine veşartin û ew wekî malê tirkane dane naskirin. Her wiha wî diyar kir ku, bi taybetî li bakurê Kurdistanê, pêşîya xebatên zanyarî girtî ye, yê ku xebatên bi vî rengî bikin yan wê tirkîtiyê qebûl bikin, yan jî wê têkewin rewşa Sosyolog İsmail Beşikçi.

Gerîndeyê Weşanê yê Azadiya Welat Sami Tan, bangî xwendevanên zanîngehan kir ku ew xebatên bi komîkî û zanistî bikin û bi Enstîtuya Kurdî re têkevin têkiliyê. Û gava di nav xwe de rêxistinên ava bikin wê di demeke kurt de di vî warî de bi pêş bikevin. Her wiha wî diyar kir ku, gava însanên me, bi taybetî li metropolan venegerin ser çanda xwe, wê di sala kurd bîn pişafit.

Piştî axaftina semîneran, semîner bi pirs û bersivan qediya. Zimanê semînerê bi kurmancî bû. Ji ber vê yekê, ji hinek guhdarên kirdkîaxêf rexne hatin; semîneran dan zanîn ku ewê di çalakiyên enstîtuyê de ji îro pê ve ve rexneyê li ber çavan bigirin û cihê bidin semîneranê kirdkîaxêf jî. Li dora 40 kesî li semînerê guhdarî kir.

EVİN ELDEMİR

TÎŞK

LERZAN JANDİL

Kampanyaya Rojnameya Demokrasî

Demo ke mi televizyonê MED'î de reklamêde rojnameya Demokrasî dî, ez zaf biyane kêfweş. Rojnameya Demokrasî her şeme yew pirtûkê domanan bêpere kena vila. Seba naye jî ez her çî ra ver na kampanyaya rojnameya Demokrasî û rojname bi xo pîroz kena. Sebeta ke ebi seran o, gelê kesan çiyê de niyanên cê hewnî diyêne, beno, ke ebi na kampanya hewnê gelê ma û piyan, perwerdekeran û musnedaranê (mamoste) kirmancan bêro ca.

Seke êno zanayene rojnameya kirmancan ya verêne "Rojnameya Kurdistanî" roja 22.4.1898 de hete Mîqdad Midhat Bedirhanî ra Qahîre de amê çapkerdene. Emroj (ewro) 99 seriya Rojnameya Kurdistanî ma pêrine re pîroz bo. Ebi na gama dîrokiye jî kirmancan dest bi rojnamevaniye û girêdayê naye jî çapemeniye kerd.

La belê na roje ra hatanî nika qe yew rojname yan jî çapxaneyê kirmancan kampanyayêde niyanêne ra nêkerde. Beno ke dem û demêde raşt nebî. Problemê Kirmancan perwerdekerdene ra, problemanê domanan ra vêşerî, politik bî. Yan jî Rojnamevanê kirmancan û wayîrê rojnameyanê kirmancan heqê perwerdekerdene de wayîrê înterese nebî. Sebeb çî beno wo bibo, gamêde niyanêne hatanî nika niyamêbî eştene.

Ma kampanyaya rojnameya Demokrasî teyna xo ser ro bes e? Nê, ez bi xo bawer nêkena. Çimke perwerdekerdene ebi yew het nêbana. Yanê teyna ebi pirtûkan yan jî materyalanê perwerdekerdene nêbana. Hetêde bin yê perwerdekerdene esto. O jî piyaxebetiyena ma û piyan, musnedaran û înstîtutanê kirmancan o. Ganî nê hurdmîn hetî pewbînanê tamam bikerê, ke prosesê perwerdekerdene bişuxiliyo.

Na der heq de kêmasî estê. Verde înterese ma û piyan zaf kêmi ya. Na înterese teberê welatê de - xêca kirmancanê Swêde - bêhemd şenik a. Welat de jî hetê ra şer, hetê ra feqîriye û hetê ra jî qedr û qîmetê zonê dayike nezanayenen verê restena na înterese de asteng ê.

Ganî rojnameyê ma, kovar û çapxaneyê ma bişikiyê emroj ra tepiya ebi hetkarî û piya karkerdene kampanyayêde niyanêne rakerê. Nê kampanyayî hem hetê ra materyalanê perwerdekerdene kenê vêşerî (zêde), hem jî întereseya kesanê ke nê materyalan virazene, kenê xurt.

Heto bin ra, sebeto ke vêşerîya şarê ma televizyonê MED'î de niyo dano, ganî nê kampanyayî hetê televizyonê MED'î ra bêrê şinasnayene.

Sebeto ke ma bişikîme înterese ma piyanê (malabatan) kirmancan heşar kerîme yan jî ravêr berîme, pêwîst o ke ma sarê xo tede bidajîme, metodanê newiyan binivîme. Ebi senê enway û senê metodan? Ez jî nêşikîna cewabêde zelaft biderî na perse. La belê ganî her kes xo het ra bixebetîyo, sarê xo bidajîno, dest ci kero, rayêde newiye, metodanê newiyan binivîno.

Bêdewlete ma dest ra teyna na êna. Ganî wayîre dewletên ebiyena kirmancan verê nê karî de asteng nêbo.

Teyrê Sîmir

Hebû tunebû carekê ji caran, rehmet li dê û bavê guhdaran, tevî mişk û maran, tevî kurmên mirdaran, lê xeynî sîxûr û mixtaran. Wê got min dot, min got we dot...

Li deverêkê sê bira dijiyan. Axmak, Zikmak, Çekmak; ew rencber bûne û ew sal jî kelem ajotine. Kelem bal diavêjin, gurbaz dibin. Rojekê birayek diçe nobedariya zeviyê. Rojek jî rojan birayê mezin Axmak dema ku tê zeviyê, dinihêre kelem giş belawela bûne. Têdigihîje ku bi êvarê tişteke ketiye zeviyê. Vedigere malê, vê bûyerê dibêje. Her sê bira şewr dikin; divê (pêwist) e bi şev jî nobet bê girtin. Bi êvarê ve Axmak diçe zeviyê. Li taldeyekê, xwe vedîşere, diponije. Kêm zêde dibuhure, mêze dike; ka çi bibîne! Hûtek hat; lêveke wê li erdê, yek li ezman e, daket nav keleman, serobin kir. Axmak jî tirsan diricife, dest û mil lê sar dibin. Nêwêre li dij hûtê tişteki bike. Rawil (hût) têra xwe zeviyê dipelçiqîne. Axmak, bi destê sibeyê vedigere mal. Sedema ku birayên wî bi tirsonektiya wî henekan nekin, qet qala hûtê nake. Şeva din birayê navîn Zikmak diçe nobedariyê. Ew jî hûtê dibîne û wek birayê mezin ew jî behs nake.

Lê rewşa keleman jî nebaşê! Birayê biçûk Çekmak lê dikeve şikê. Dor tê wî, li taldeyekê çok dide û dipê. Demeke kurt şûn de rastî hûtê tê. Radigihîje rima (mizrak) xwe û bêtirs lêdide. Ziya birîndar dibe, direve. Çekmak serî dide ser li pey dikeve. Dêw dihere ew dihere. Ji bo ku destê sibeyê birayên wî rêça wî bişopînin, cih bi cih kincên xwe datîne. Hût xwe bi qulekê ve berdide bin erdê, Çekmak jî li pey wî. Xwe di şikefteke tarî de dibîne. Di şikeftê de çendîn ode hebûne. Çekmak xwe dispêre ode a zexîreya hûtê, ku tê de pez hebûne. Hût, ji kerba birîne dizare, dipelpite. Tê ber derê odeyê diqire. Dizanê Çekmak li wê ye.

Pezan yek bi yek di nava şeqa xwe re derbas dike. Bi destên xwe piştta wan kontrol dike. Çekmak mîhekê serjê dike û postê mîhê li xwe dike, bi vî awayî xwe ji wê derê difilitîne, hildikişe ser stûnekê. Heya sibeyê hût li dora stûnê digere. Bi sibeyê re birayên wî kincan dişopînin û tene ser kuleka şikeftê. Çekmak bang li wan dike, dibêje min derînin. Birayên wî di nav xwe de şewr dikin. Axmak dibêje: "Bila di wir de bimîne wê zeviyên para wî ji me re bimîne." Zikmak dibêje "Dê mal û zexîreya wî ji me re bimîne." Biryar didin wê Çekmak nefilitînin û diherin. Demeke dirêj dibuhure, Çekmak li ser stûnê pal dide, radikeve. Kokimekî rihspî tê xewna wî. Dibêje: "Roja çarşemê du beran li şikeftê diberizin hev du, têdi-

koşin. Yek qer (reş) e, yek qerqas (spî) e. Ê qer tintar û tarîfî ye, yê qerqas roj ronahî ye. Heke tu xwe biavêjî ser ê qerqas tu dê derkevî dinya ronak. Xwe şaş neke."

Roja çarşemê bi rastî du beran êrîşî hev du dikin. Lê mixabin Çekmak xwe şaş dike, dêla yê qerqas xwe diavêje ser ê qer û heft qat bi erdê ve diçe xwarê. Xwe li bajarekî xerîb dibîne. Diçe ber deriyê pîrejinekê, li derî dixê. Pîrê derî

venake. Gava ku Çekmak jî kîsikê xwe zêrekî dertîne, pîrê derî vedike. Çekmak jê tasek ev tika dike. Dema ku avê vedixwe têdigihîje ku şor e. Sedema wê dipirse. Pîrê dibêje: "Lawo, ez çi ji te veşêrim çi ji Yezdan. Ev mîza min bû te vexwar. Hûtek ketiye ber kaniya me, xitimandiye. Em rojê keçeke azeb (bêkar) dixemilînin û diavêjin devê wî. Ji bilî keça mîr tu keç neman. Îro dê wê ji bidine hûtê, ku hinekî avê berde. "Çek-

mak dipirse: "Pîrê ma hûn çima hûtê nakujin?" Pîrê dibêje: "Lawo, mirovên dinya tarî şer ji bîr kirine.

Heke me bizanîbûya şer bikira em di dinya tarî de nedijiyân." Çekmak radihîje rimê xwe tê ber devê kaniyê. Dinihêre ku wa ye keça mîr xemilandine, dê biavêjin devê hût. Çekmak bi lez rima xwe di devê hûtê de diçikîne û dikeve. Şahiyek mezin bi bajêr dikeve. Keça mîr destê xwe di xwîna hûtê dike û li piştta Çekmak dide. Hemû kes ji bo ku ji mîr xelatê bistînin, bi xwîne xwe nîşan dikin. Ên ku xwîne nabînin jî, çi sewal bi dest dixin serjê dikin û bi xwîna wan piştta xwe nîşan dikin. Nûçe digihîje mîr. Mîr ferman dide, wê hemû kes bicivin ber koşka mîr. Keça mîr dibêje: "Bavo ev nîn in." Kî ma kî nema? Dibêjin: "Keçolokekî pîrê ma." Dema Çekmak tê derê koşkê keça mîr sêveke zêrin pêwer dike. Dibêje: "Yê ku hût kuşt ev e." Mîr dibêje: "De ka bixwazê, ezê hemû mal û milkan bidime te." Çekmak dibêje: "Bibore mîre min, ez tu dewlemendiyê naxwazim, heke tu dikarî, min derîne dinya ronahî." Mîr dibersivîne "Hevalo, ev daxwazê ji hêza min der e. Mirovên dinya tarî ji dinya ronak agahdar nîn in. Vê daxwaza te ji xeynî Teyrê Sîmir tu kes nikare bîne cih. Lê serê wî jî bi hûtêki re di belayê de ye. Her sal çêjikên wî dibin, hê gir nebûne hût wan dixwin." Çekmak cihê çivîkên Teyrê Sîmir hîn dibe û wî hûtî jî dikeve.

Daxwaza xwe ji Teyrê Sîmir re jî dibêje. Teyr dibêje: "Ji min re heft teşt nan, heft kûp av û heft dawên pez bîne. Bi rê ve gava ku min devê xwe vekir, serî carê yekî biavêje devê min." Çekmak van ji mîr distîne. Li piştta Teyrê Sîmir siwar dibe û ber bi dinya ronahî dimeşin. Wekî ku Teyr jê re gotibû serî carê tişteke diavêje dev. Gava ku êdî nêzîkayî li dinya ronak dikin hemû debare diqede. Teyr devê xwe vedike. Çekmak bêguman şûr diçe hêta xwe perçeyek goşt jêdike û diavêje devê wî. Lê Teyrê Sîmir têdigihîje ku ev goştê mirov e, naxwe. Bi hev re dertêne dinya ronahî. Teyrê Sîmir bi purta xwe goştê ku di binê zimanê xwe de veşartibûye bi hêta Çekmak ve dizeliqîne û xatir ji hev dixwazin. Çekmak tê malê. Herdu birayên xwe jî dikeve. Ax ji axmak re, Zexîre ji Zikmak re nebû yar. Çekmak jî li ser bedela dinya ronahî difikire.

Dodo dodo du nikulo
Çû Gastîne şixul kiro
Heya hate jinik miro
Kulik danî bavo kiro
Lahîv balgîv dirêj kiro
Raket xewn dît tu bêmiro

BERHEVKAR: MENDÓ MOBAR

Gazina Min

En Ferhad Îçmo

piştî çî!

1995

Rojnameyeke wekî "Azadiya Welat" cihê rêz û pesin û serfiraziya her nivîskar û xwendevanekî kurdperwer e. Lê mixabin dema mirov dibîne ku nivîskarekî heja wekî "R. Dilovan" rûpelên rojnameyê bi êrî-

were bi rê dikim, bi hevî me ku hûn van çend gotinan digel helbesta min di nav rûpelên rojnameya bedew de belav bikin digel rêz û silavên min ji we tevan re.

şên kîn û zikreşiyê reş dike û ta ku dihêle xwendevan û nivîskar xwe ji dor bidine alî, ji ber ku buhayê pênuş û peyva durist di çavê mirov de erzan dike.

Rexne û êrîşên bi neyarî gelekî ji hev dûr in, rexne alikariyek e ji bo rêbaza avakirin û pêşveçûnê. Di hejmara "40" î de ji "Azadiya Welat" gotarek bi navê "R. Dilovan" hatiye weşandin, di bin navê "Nivîsîna kitêban û erzanî" de, ez vê helbesta xwe wekî bersivê li saz gotara birêz "Dilovan" û li gorî peyvên wî ji

Bersiv...

Berî rêz û silava.
Destpêk bi navê Yezdan.
Ez vê namê dişinim,
Ji bo kekê Dilovan.
Li ser serê, ê wek min,
Te xwe kiriye rexnevan?
Xwelî li serê mebe,
Gurî va bûye sermiyan.

Rexnevanî ka çî ye?
Werê ji bo min bêje.
Bihayê gotarekê.
Ma bi peyvên Qirêj e?
Bi dîtina dirist e,
Kesê nezan û bêhiş,
Tîra erzan davêje.

Te ez dame ber tîra,
Ji min neke gazina.
Ez Ferhadê xemgîn im,
Ne şivanê bizina.
Heger pênuşê hildim,
Di gel sûnda mezina.
Kesên wek te dimînin,
Palên ceh û kizina.

Hespên fala nalkirin,
Kevjal lingê hildan.
Xêlyê bûkê nêzik bûn,
Beqa çavên xwe kildan.
Veger li gotara xwe,
Wek peq peqa zik çaydan.
Keko rûnê li malê.
Hîn ti dûr î ji ziman.
Te riswakir yara min.

Bi wa peyvên rût kirî.
Bêyî ku ti nas bikî,
Yara li paşya derî.
Welat yare kekê min,
Her kes li ser wê digrî.
Meya kevnar çêdibe,
Ji hêsrê mêwa tirî.

Zanebûna teyî pir,
Ji edrêse diyar e.
Çî zû ti bûy rexnevan,
Hîn qada te beyar e.
Naveroka helbesta,
Bi te gelkî dijwar e.
Helbest xewnek bilind e,
Ne birinc û savar e.

Çend gotarên teyî rij,
Min xwendine, lê bi zor.
Te ji nik kê aniye.
Rêzimanek bêsinor?
Ma ti şûjnê nabîni.
Di wî çavê xwenî kor?!
Bawer bik ji birê xwe,
Bibe şifêrê gundor.

Keko pênuş erzan bû,
Dema ti bûy nivîskar.
Ji vî navî bi dîrkev,
Bihêl ji bo xwediyê kar.
Dîsa ji min bawer bik,
Qet ti naghê serê car.
Bi vî hawî tê bêjî,
Sed xwezî bi sala par.

Endazyar: FERHAD ÎÇMO

Ji bo bîranîna Apê Xemo

CLALETTIN YÖYLER

Jinênîgariya "Apê Xemo" bi saloxdayîna du heb dostên min ên birêz (Parêzer Şerfetin Kaya, Gundî Reşîd) wiha ye: Apê Xemo ji Gundî Kirtakom a Deştê Mûşê berî destpêka Şerê Cîhanê yê Yekemîn de li wî gundî hatiye dinê. Di dema destpêka wî şerî de temenê wî li dora 18 salî bûye.

Gava ku ûris welat dagir dike Apê Xemo di wê deverê de bi esîrtî dikeve destê rûsan û wî bi esîrtî derbasî nava Rûsyayê dikan. Apê Xemo di êsarê de 7 sal li Rûsyayê dimîne. Piştî heft sal esîrtiyê ji Rûsyayê direve û xwe diavêje vî alî sinor û tê gundê xwe yê li Bajare Mûşê Kirekônê. Li vî gundî dizewice û dibe xudanê du heb kurên bi navên Hesen û Mihemed Reşîd, her wisa du heb keçên bi navê Zînet û Qîmet.

Li vî gundî di navbera wî û lêzimên wî de şer dertê û yek ji lêzimên wî tê kuştin. Li ser vê qewimînê Apê Xemo dibe firar û digihîje

Seyîdxan û Elîcan. Bi vê rewşê bi wan firaran re li devera Mûşê demekê li çiya û çolan digere. Piştî ku şopandina Dewletê li wî û hevalên wî dijwar dibe, bi wan hevalên xwe yên firar re derbasî pişt xeta Dewleta Sûriyeyê dibe.

Li Sûriyeyê nêzikî 25 salan dimîne û bi seydayê mezin Cegerxwîn re di pîrên rojên xwe de hevaliyê dike û jê fêrî doza gelnasîn û gelperweriyê dibe û bi sedan helbestên Seydayê Cegerxwîn ji ber dike û ji gel re bi dilekî evîndarî û şewitî dixwîne. Apê Xemo wekî nêzikbûna xweya bi Seydayê Cegerxwîn re, wisa ji bi berekî gelperwer û welatparêzên din re ji hevalî û hogirtiyê dike û ji wan ji hîni doza mirovahî û gelêrî û neteweyî dibe. Apê Xemo di wê dema xwe de wekî xwenas û zaneyekî hemdem rêçika gelperwertiyê dişopîne.

Apê Xemo di nav kurdên beşa başûr de rojên xwe yên pîr bi wate di nav 25 salan de diborîne. Li dû wê demê li Tirkîyeyê hîlbijartinên nûnerên gel di nav partiyên de tene lidarxistin, di wê hîlbijartinê de Partiya Demokrat, bi ser dikeve. Li ser wê serkeftina wê partiyê, efûyêke bi gelemperî derdikeve. Li ser vê biryara hanê, Apê Xemo wekî her kesî ji tawanbariya bi ceza rizgar dibe û dizivire gundê xwe Kirtakomê.

Apê Xemo dema ku vedigere gund bi wan

lêzimên xwe re li hev tê û xwe bi wan dide efûkirinê. Lê Apê Xemo piştî veqetîna xwe ne Xemoyê demên berî çûyîna Binxetê ye, ew Xemoyekî xwenas û gelnas û welatparêz e. Belê bi sehkirin û salixên nû ku me der barê Apê Xemo de ji heval û hogirên xwe yên wê devêrê bihîstin, Apê Xemo ne Xemoyê berê bû; Xemo dengbêj û helbestvanê gel û welatparêz bû.

Di jiyana xwe ya rojanê de her tim ji gel re qala belengazî û bindestiya gelê kurd dikir û pê re hêstirên xwe yên ji dil û kezeba şewitî wek taviyên baranê dibarandîn. Her tim li dijberîtiya xwe ya ji mêtîngerên olî, axa, mela û şêxên paşverû re diyar dikir. Ji ber van ramanên wî yên mirovahî, paşverûyan jê re digotin: "Xemo ji rê derketiye û bûye munkirê şêxan û melan û din."

Apê Xemo, dema ku diçe ser dilovaniya Xweda, dîsa ji di gora xwe de ji êrîşên dagirkeran rizgar nabe. Piştî mirîna bi demekê nêzik, dagirker êrîş dibine ser malbata wî û li wan tedayê dikan, dibêjin, gerîla hatine ziyareta tirba Xemo û diçin li dora tirba wî digerin, dibêjin ka kesekî li wir cixare kêşaye an na, eger hebe ziyaret rast e. Apê Xemo di sala 1979'an de di 11'ê meha adarê de ji dinê koç kiriye û çûye ser dilovaniya xwe, Xwedê hezar rehmêti di ser gora wî de bibarîne.

PeKeKe û PeKaKa

Sera 1994 de Kurdistan ra çend xortî yenê Stenbol ke xo rê bixeftiyê. Jewê nînan tirkî nêzano, ê bîni zanê. Nê yenê geyrenê, geyrenê, la belê nêşenê kar bivî-nê. Stenbol de jî kesê nînan çinyo, qandê coya şew qahwandê şewrayan de yan jî tevera cayê kewnê.

Nê fina rojê şinê kar bigeyrê, ewne-nê jû erabawa polîsan yena nînan het vindena û nînan çekenê eraba miyan. O roj jî name dê Bahtiyar Aydinî de jew serleşker Lice de kişyeno, co ka polîsî zey kutikandê haran kotî kurdî û êkê kurdan manenê genê binçim. Ca wo ke nê xortan genê binçim ja ra jew lajeko İspartayîj ravêreno, o jî zey nê xortan amewo Stenbol de ke xo rê bixeftiyo la belê ey jî kar nêdiyo û pereyê ci jî qed-yayê, qandê coya ardîş û gijikiya kew-tê pê miyan. Co ka polîsî vanê no jî kurdo ma ney jî bigim. Polîsî nînan genê benê qeraqol û çekenê hucran. Badê çend deqan jew komsêr yeno û vano:

- Pe ka ka lîlar bu tarafa ayrîlsîn (wa pe ka ka lî aviryê na kişt). Senî ke komsêr wina vano: "İspartayîj" înan ra aviryeno, no ke aviryeno komsêr vano:
- Wîlan sen Pe ka ka lîmîsîn? (La ti

Pe ka ka liyê ?).

Lajeko ke tirkî nêzano:
- Aferim şima rê, rast o, ma kurdî pêro pe ke ke lîm, metarsê heme ca di vajê.
Senî ke qomsêr vengê PKK e eşne-no hema tîlo beno û vano o yo se vano:
Xortî vanê:
- Efendim diyor kî kurtlerin ne pe ke ke yle ne de pe ka ka yla uzaktan ve-ya yakidan bağlantısı yoktur diyor. (Dûrî ra nezdi ra alaşeyê kurdan PKK ra çinyo).
Nê senî ke wina vanê qomsêr aferim vano û nînan viradeno. Nê ke qeraqol ra vejyenê o ko tirkî nêzano vano :
- Ney ma çi ra viraday, mi vat ma kurdî pêro PKK lîm ancî ey ma viradaym mi nê girwey ra teva fahm nê-kerd.
Lajeko bîn vano:
- Mi qisîyê to çewt açarnay, qandê coya mi vat ma pe ka ka lî nîm, ma nê-vat ma PKK lî mi rastî jî winya. Ey vat qayê ma PKK lî jî nîm, qandê coya ma viraday.

li ya).

Lajeko bîn vano:
- Şima Pe ka ka lî niyê çiçyê ? Pe ke ke lî bî diha rind o.
Qomsêr hema ageyreno xortan dê kurdan û vano:
- Şima Pe ka ka liye yan jî Pe ke ke liyê ?
Hema nê xortî vanê ma jî zey İspartayîjî mi. Nê ke wina vanê o ko tirkî nê-

M. DREWŞ

BIXELAT...

Ş	A	L	A	R	Û	M	E	Ö	Y	Â
H	A	W	A	R		R	E	E	L	
E	M	D		İ	S	A			N	A
Û	G	A		D	A		Û	D	Î	
A	D	A	N	A		L	A	Y	E	N
E	V			P	E	N	D			
E	Z			B	A	R	A	N		
İ	S	A	L		M	A				
A	Z	İ	N		T	E	N			

Bersiva Xaçepirsa 63'yan

Xaçepirsa me bixelat e. Di 15 rojan de çi bersiv bigihîjin me, emê wan binirxînin û bi riya pişkê li 5 kesan belav bikin. Xelata hejmarê me ya 63'an pirtûka "Kürtçe Dilbilgisi" ye
Jênot:
Ji bo ku bersiva we bê nirxandin, divê hûn "Peyva Veşarî" di nava qutiyên li bin xaçepirsê de binivîsin û tevî navnîşana xwe ji me re bişînin.

EMİR CELADET BEHİN XAN & ROGER LESCOT

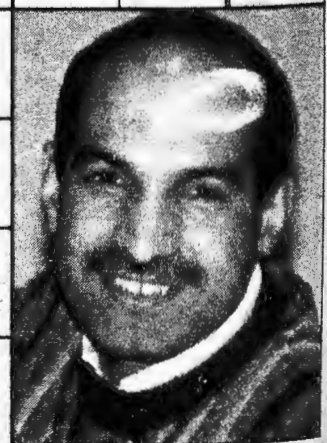
Kürtçe Dilbilgisi

DOZ

XAÇEPIRSA BIXELAT (65)

XAÇEPIRSA

Naveki jinan	Bi kurdî oto	Di argoyê de ronak bir	Polisê Amerikayê	Germahi	Gumgum
Niviskarek (Wêne)			Rev		
		1			5
Komeleya niviskaran	Mandela	Ne bîrçî		Qertafa neyiniyê	
		Melayika		Rengek	
		Pê nan çê dikin			Koka lêk- era zayinê
		Lakin	6		
Xemgin				Kainat.	
Oksijen				Gehremane ki mitolojik	
	Dîji mê		Tipek	Çewt	
	Birben, qalûnc	4	qertafeke neyiniyê	Navek	
Osmiyom		Serhişki			
... kar		Kevrek			
			Cinavka ew		
			Cinavkeke kesane		
Encam, dawî	Cinavkeke kesane			Ard	
2					
				Sembola argonê	

PEYVA VEŞARÎ

"Zarokên kurd perwerdehiya bi zimanê xwe dixwazin"

Roja 23'ê avrêlê zarokên kurd xwest li Qonaxa İzmirê bimeşin bi mabesta helwesta dewletê ya di waê şer de protesto bikin Girseya zarokan, bi pêşewatiya zarokên ku li NÇM'î perwerde dibin û pêk hatibû. Gelek dayik û bavên, xort û keçan zarok bi tenê nehiştibûn. Li hêlekê di destê wan de nepoxên (balon) kesk û sor û zer, li hêla din afîşên wekî 'Em bi zimanê zikmakî perwerdehiyê dixwazin', 'Em mafên zarokan dixwazin', 'Em kulîlkên aştîyê ne' di destê wan de bû.

Zarokan xwest ku heta Qada Qonaxê bimeşin lê polîsan barîqat li pêşiya wan danî, ji wan zêdetir polîs hatin ber avahiya HADEP'a Qonaxê, zarokan çalakiya xwe li ber avahiya HADEP'ê pêk anî, dirûşmeyên xwe avêtin. Polîsan nehiştin ew daxuyaniya çapemeniyê bidin û zarok belav bûn.

Cejna Qurbanê pîroz be

Em, Cejna gelê kurd, tirk û hemû alema îslamê ya Qurbanê pîroz dikin. Daxwaza me rojên bêşer, bêderd û bêkeder, ji her kesî re ji her kesî re demokrasî û heq û huqûqek û wekheviya siyasî û aborî ye.

Komeleya Xebatkarên Avahiyan (IÇD)/ Stenbol

Pêşbaziya Kurteçirokan a NÇM'ê

Navenda Çanda Mezopotamya pêşbaziya kurteçirokan li dar dixê. Ev kurteçirok ji bo projeya filmên dirêj û kin jî wê bîn nixandî. Divê kurteçirok bi zimanê kurdî û tirkî bîn nivîsîn. Dîrejiya kurteçirokan bi rûpelên A4'an û herî pir 10 rûpel wê bîn qebûlkin. Yên ku du nixandina jûriyê dê bi ser bikevin, wê di çalakiyên cur bi cur de bîn xelatkin. Xelatdayîn wê bi merasîmekê li NÇM'ê pêk were. Her wiha, tê amancîkirin ku piştî nixandîne, Kurteçirok wekî pirtûk bêne çapkirin. Encama pêşbaziyê, herî dereng wê roja 1'ê gelawêja 1997'an wê ji raya giştî re bîn daxuyandî. Serlêdanên jî bo pêşbaziyê bi riya postê yan jî rasterast li beşa sînemayê ya NÇM dikarin bê kirin.

Roja serlêdana talî 30'yê pûşpera 1997'an

Xelat

Ya/ê yekemîn:

Hemû pirtûkên çirokan ên Yılmaz Güney
10 kasetên videoyê yê filmên Yılmaz Güney
Ji her kaseteke muzîkê ku NÇM'ê derxistiye yek
Kasetên videoyê yê listikên Teatra Jiyana Nû

Yê/a duyemîn:

Hemû pirtûkên çirokan ên Yılmaz Güney
Ji her kaseteke muzîkê ku NÇM'ê derxistiye yek
Kasetên videoyê yê listikên Teatra Jiyana nû

Yê/a Sêyemîn:

10 kasetên videoyê yê filmên Yılmaz Güney
Ji her kaseteke ku NÇM'ê derxistiye yek
Kasetên videoyên ên listikên Teatra Jiyana Nû

Têbinî: Ji bo ku em bi we re têkiliyê deynin, telefon û navnişana xwe binivîsin.

Navnişan: İstiklal Cad.No:373 Turhol Han. Beyoğlu/İstanbul

Tel:251 85 06-07 Faks:251 86 06

Jûrî

Semir Aslanyürek (M.Ü. Sinema-TV.)
M.Zahir Kayan (Kovara Jiyana Rewşen)
Abdullah Keskin (Weşanxaneyê Avesta)
Hüseyin Kuzu (Senarîst)
Kazım Öz (NÇM Sinema)
Ahmet Soner (Derhêner)
Sami Tan (Rojnameya Azadiya Welat)

abadîn: sermedî, timî
ayende: pêşeroj
baregeh: kamp
bendav: baraj
bînpêkirin: îhlalkirin
çareserkirin: helkîrin
çêjik: dêjik, çêlik
danîştin: rûniştin (otûrum)
damezirandin: sazkirin, avakirin
derûnî: giyanî (psîkolojîk)
derfet: îmkân, (olanak)
dirav: pere
endazyar: muhendis
hevkeşe: nuvaze (denge)
hevpar: ortax
hincet: mazeret (gereke)

Ferhengok

hişmendî: şuur (bîlînc)
hût: dêw, cinawir
jîberkirin: ezberkirin
jûr: menzel (oda)
kokim: kâl û pîr (ata)
kurdnas: kurdolog
malaqî: meliqîn (yaltaklanmak)
mebest: armanç
mişt: tîjî
nirxandin: degerlendirme
nigarkirin: neqîşandin
nîjaq: îrç pêlederbûn
nîgaş: xeyal
paxav: hesabandin

pest: kotekî, çewsandin
pêkurtî: çewsandin, (baskî)
pişaftin: asîmilasyon
qijnik: qimî (kene)
rade: ast, sewiyê
rêbaz: metod, azîn
rim: mîzrak
sewal: ajal, lawîr (hayvan)
silbûn: xeyidîn, suçûyîn (kûsmek)
sîxûr: ajan
şûnewar: raborî
têlên rasayî: têlên direhî
tîfik: oçax, argûn
xemsarî: îhmalkar
xislet: taybetî, xîsûsiyet
zanjûr: zana (Dilimadamî)

WELAT

Rojnameya Hefteyî
(Haftalık Gazete)

Li ser navê
Zerya Basın ve
Yayınçılık
San. Tic. Ltd. Şti.
(adına)
Xwedî (Sahibi)
CELALETTİN
YÖYLER

NAVNIŞAN
Ayhan Işık Sk. No:23/3
Beyoğlu / İSTANBUL
TEL-FAX
(0 212)
251 90 13

Gerînendeyê Weşanê
(Yayın Yönetmeni)
SAMİ TAN

Berpîrsê Karên
Nivîsaran
(Yazı İşleri Müdürü)
DÜZGÜN DENİZ

Berpîrsê Saziye
(Müessese Müdürü)
TAHİR ELDEMİR

ÇAPXANE
Yeni Asya Matbaacılık
A.Ş.

BELAVKIRIN
BİRYAY Dağıtım

NÜNERİTİYÊN ME
(Temsilciliklerimiz)
Nimînendeyê Giştî
yê Ewropayê:

M. Rojava
Suriye:
Jan Dost
Helîm Yûsiv
Berlin:
Silêman Sîdo
49-30-69002695

Hannover:
Sêlim Biçûk
49-5721-81360

Munchen:
Mahmût Gergerli
49-871-670884

Bruksel:
Medenî Ferho
32-02-466037

Stockholm:
Robin Rewşen
46-8-7510564

Bonn:
Ahmet Baraçkılıç
49 228 66 62 49

Celle:
Wezir Saçık
49 50 52 87 36

Serokê IHD'ya Amedê Parêzer Mahmut Şakar:

Pirsgirêka kurdî heta çareser nebe mafên mirovan wê bê bînpêkirin

Hûn dikarin li ser rewşa dawîn ya herêmê û bînpêkirina mafên mirovan hinek agahiyan bidin me, gelo li herêmê tiştek guheriyê an na?

■ Ji aliyê bînpêkirina mafên mirovan ve, li herêmê heta wê gavê tu tişt ne guheriyê. Di van mehên dawîn de dîsa şewitandin û valakirina gundan û cîneyên failî meçhûl didomin. Ne ji aliyê veşarî û ne ji îxlalên ku eşkere tênê kirin ve tu guherîn çêbûye. Fikri Özgen hate windakirin û M. Şirin Önen jî hate infazkirin ev tişt tev rastiyê derdixine holê.

Partiya Refahê ji bo çareseriyê pirsgirêka aborî û mafên mirovan pakêteke aborî pêşkêşî MGK'ê kir, gelo ev çiqas cidî ye û wê pakête jî tiştek li herêmê ne guherî?

■ Ez bawer nakim cidiyeta RP'ê di wî warî de hebe, ji ber ku ev pirsgirêk ne pirsgirêkeke aborî ye. Ev pirsgirêkeke siyasî ye û divê çareserî jî siyasî be. Lewre pakêten aborî nikarin problemê hel bikin, di wê maneyê de bi nêzîktêdayîneke aborî nikarin di rastiyê de pirsgirêkên herêmê serûber bikin, heta çareseriyêke siyasî nebe pirsgirêk çareser nabe.

Hin heyetên ewrûpî jî van demên dawîn gava tenê Tirkiyeyê dibînin û dibêjin li Tirkiyeyê piroblema kurd û tirkan nîn e. Problema mafên mirovan heye yanê bi awayekî dibêjin pirsgirêka kurdî nîn e. Hûn jî wê dîtîne re çi dibêjin?

■ Bi taybetî ev 5 salên dawîn e ku li Tirkiyeyê egera sereke ya bînpêkirina mafên mirovan pirsgirêka kurd e. Dewleta tirk li herêmê li ser gel ev 10 sal in tade, pêkûti û şidetê dimeşîne; gund tene şewitandin, qetlîam tene kirin, mafên mirovan ên bîngêhîn tene bînpêkirin. Ev gişt bi pirsgirêka kurd ve girêdayî ne. Ev ne pirsgirêka mafên mirovan e, ev politikaya terore ya ku dewlet sereke li ser gelê kurdî de meşandin e. Dewleta tirk dixwaze wê yekê bi biyanan wiha bide qebûlkirin. Lê pirsgirêka kurd heye, ev heta neyê çareser kirin çî li herêmê, çî jî li Tirkiyeyê bi tu awayî dawî li bînpêkirina mafên mirovan nayê.

Xebatên we li herêmê bi çî awayî dimeşin, hûn wê pirsgirêkê çawa jî ewrûpîyan re şirove dikin?

■ Em hem wekî sazî (Komeleya Mafên Mirovan) hem jî wekî şexs di her platformê de jêderka pirsgirêkê tînine holê. Jixwe xebatên ku em dikin dema bi baldarî lê bê nihêrîn, jêderka îxlalkirina mafên mirovan derdikeve rastê. Ango di hemû hevdiyan û guftûgoyan de tê daxuyandin ku pirsgirêk ne pirsgirêka mafên mirovan e, pirsgirêka geleki ye. Ev jî ancax bi awayekî siyasî dikare bê çareser kirin, rastî jî ev e. Hin politikavanên ewrûpî bi awayekî din binirxînin jî, raya giştî ya Ewropayê wê pirsgirêkê mîna pirsgirêkeke dîrî xwe na-

bîne û ew xwedî quwetekê ne, di hevdiyan me de ew jî aştîyêke siyasî pêwîst dibînin.

Dewletên ewrûpî jî bo çareseriyêke siyasî ew qas ne aktîf in, gelo sebeb çî ye, ji bo çî xwe jê dûr digirin?

■ Di rastiyê de tevî hemû îdiayên xwe yên demokratîyê jî dewletên ewrûpî jî bo berjewendiyên xwe, ji bo aboriya xwe dixebitin. Ew aştîyê û mafên mirovan li pêş berjewendiyên xwe nagirin. Ev jî politikayên wan ên dewletê ne. Lê belê her diçe ew jî dibînin ku ev pirsgirêk wan jî wekî şerpençeyê dipêçe, berjewendiyên wan ên aborî jî dixê talûkeyê. Nêzîktêdayîna wan a bi wî rengî rengê pirsgirêkê diguherîne. Ji ber wê jî raya ewrûpîyê ya giştî giraniya xwe nişan dide. Ew jî dizanin ku ev pirsgirêk ancax bi awayekî siyasî tê çareser kirin, ji ber wê jî hin gavên cidî tene avêtin.

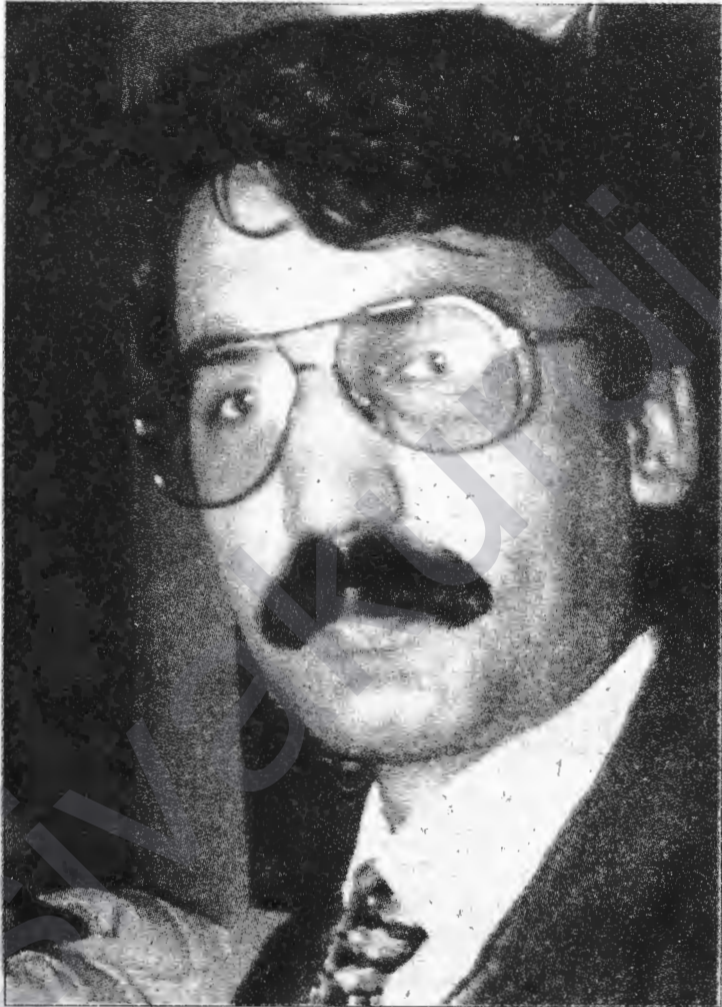
*Demekê berê rojnamegerê îngilîz jî bo pîrozbahiyên Newrozê hatibû Kurdistanê û wî bi Waliyê Herê-
mê Necatî Bilican re hevpeyvînek çekiriyê, Bilican gotiyê "ji HADEP'ê bigire heta IHD'ê hemû rêxistinên sivil terorîst in, şaxên PKK'ê yên sivil in." Hûn jî wê dîtîna walî re çî dibêjin?*

■ Em van dîtin û ramanan cidî nabînin, di demên dawîn de li herêmê îxlalkirina mafên mirovan kêr bûne, sedema wê yekê jî xebatên Komaleya Mafên Mirovan e. Ev 5 sal in dawîn e ku IHD kirinên li dijî rêz û rêçikên mafên mirovan teşhîr dike hem li Tirkiyeyê, hem jî di qada navneteweyî de. Hemû hêrsbûna wan jî vir tê. Ew tu kesên mûxalîf li ber pozê xwe naxwazin, ji bo ku rê li ber mûxalîfên xwe bigirin, jî bilî şidet û pêkûtiya ku li wan dikin, wan wekî terorîst jî nişan didin.

Pêkûti û tadeyên li ser Komaleyê çî ne, bi çî awayî xebatên we dixin astengiyê?

■ Ji sala 1991'ê vir ve li ser komaleyê pêkûtiyên mezin hene, 12 hevalên me şehîd ketin, gelek jî wan hatine girtin û gelek jî ji ber rewşa xwe mecbûr man derkevin derve. Li ser gel çawa şidet heye li ser komaleyê jî heman tişt tê meşandin. Her wiha ew çiqas mafên mirovan bînpê bikin emê jî ew qas li hemberî wan derkevin.

Gelo psikolojiya gel li herêmê çawa ye, gel jî bo çareseriyêke siyasî çiqas hevîdar e?

SEROKÊ IHD'YA AMEDÊ PARÊZER MAHMET ŞAKAR

■ Tabî gel jî bawerîya wî ew e ku ev pirsgirêk bi awayekî siyasî û bi metodên aştîyane bê çareser kirin. Nêzîktêdayîneke wiha heye. Pirsgirêk çî dibe bila bibe jî qebûl kirinê wê de, jêderka şer li holê ye ev jî pirsgirêka kurd ye, xwe îfadenekirina gelê kurd e.

Li Girtîgeha Amedê berî demekê 10 girtiyên PKK'yî hatin qetilkirin, encam bû çî?

■ Di 24'ê rezbera 1996'an de li Girtîgeha Amedê bi êrişê polîs leşker û memûran li ser girtiyên PKK'yî deh girtî bi awayekî weşiyane hatine qetilkirin. Piştî bûyerê li ser reaksiyona raya giştî çend mudir ji kar hatin dûrxistin, ya rastî ew şandin cihên din jî bo ku ser bûyerê bigirin. Di wê bûyerê de girtiyên ku hatibûn birfindar kirin jî li wan doz hate vekirin, ev doz hê jî didome, lê pişt re kesên ku jî bûyerê berpirs bûn li wan jî doz hate vekirin, heta wekî ku tu tişt neqewimî be hate nişandan û hate diyarkirin ku di navbera wan de şer derketiye. A rast polîs leşker û memûrên girtîgehê girtî di cihê de dorpêç kirine û ew qetilkirine. Wan rasterast jî bo kuştinê li girtiyên xistin. Ji bo ku ser bûyerê bigirin çî jî destê wan tê dikin, lê emê wê qetlîamê heta dawiyê teqîb bikin.

Bi taybetî ev 5 salên dawîn e ku li Tirkiyeyê egera sereke ya bînpêkirina mafên mirovan pirsgirêka kurd e. Dewleta tirk li herêmê li ser gel ev 10 sal in tade, pêkûti û şidetê dimeşîne; gund tene şewitandin, qetlîam tene kirin, mafên mirovan ên bîngêhîn tene bînpêkirin. Ev bi giştî bi pirsgirêka kurd ve girêdayî ne. Ev ne pirsgirêka mafên mirovan e, ev politikaya terore ya ku dewlet egera sereke li ser gelê kurdî de meşandin e.

Dewlet li Newrozê jî xwedî derket û bixwe pîroz dike ev jî aliyê mafên mirovan ve gelo rewşeke çawa ye?

■ Carekê Newroz cejna gelên Rojhilata Navîn û cejna gelê kurd e. Bi sedan sal e ku ji aliyê wan ve tê pîroz kirin. Di sala 1992'yan de bi sedan insan di pîrozkirina Newrozê de hatine kuştin, wê nikaribû rê li ber bigire, qedexa kir. Lê gelê kurd li gorî çand û toreya xwe û nixên xwe ew pîroz kir. Îcar jî dewlet lê xwedî derdikeve jî bo ku naveroka Newrozê vala bike û jî nixên kurdan dûr bixe. Lê Newroza 97'an tevî kirinên dewletê vala derxist. Bêguman jî aliyê mafên insanî ve ev rûyê dewletê yê rastî nişan dide.

Dewlet û medya her tim didine xuyakirin ku li herêmê dawîya PKK'ê hatiye. Hûn zêdetir nêzîkî şer in gelo ev çiqas rast e?

■ Ev şerê psikolojîk e, derew an jî rast dibêjin li Dêrsimê, li Bingolê nîzama 40-50 PKK'yî hatine kuştin. Li aliyê din dîsa dibêjin hêzên me 400-500 PKK'yî dorpêç kirine. Ev agahî jixwe nişan didin ku wan çiqas PKK qedandiyê. Ev şerê psikolojîk e û bi awayekî xwe tatmîn dike.

HEVPEYVÎN: M. AKSOY